49ՐԴ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2237 Կ. ՊՈԼԻՍ

ՇԱԲԱԹ 27–9 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1908

27 ԻԼՈՒԼ 1324–14 ՐԱՄԱԶԱՆ 1326

منظومهٔ افکار ارمنیجه یومی غزته

صاحب امتیازی : (اوحانس فرید)

ادره‌خانه‌سی ! باب‌عالی جاده‌سنده

Մանզումէի Էֆքեար

ԱԶԱՏԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ ՕՐԿԱՆ

Journal Arménien

MANZOUMÉ-I-EFKIAR

Grand' Rue de la S-Porte 54

CONSTANTINOPLE

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	ՏԱՐԿՆ·	ՎԵՑԱՄՍ·
Պոլսոյ համար	80 ղրշ.	50 ղրշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի »	25 ֆր.	14 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ, Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

"ՄԱՄԱՒԼԸ ԱԶԱՏ Է ՕՐԻՆԱՑ ՄԱՀՄԱՆԻՆ ՄԻՋՈՑ"

(ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ՅՕԳ· 12)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Որու կ'ուղղուի ամէն գրութիւն

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՊՊԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, ԹԻՒ 54

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՏ ՉԵՆ ՏՐՈՒԻՐ

10 ՓԱՐԱ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐԵՒԱԼՈՅՇԻՆ

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԵԱՆՔ Է

Համբերութեան պէնդ փարեցէ՛ք, Թուրք հայրենակիցնե՛ր։ Համբերութեան պտուղը կեանքն է։ Այս սկզբունքը քաջայարմար է Թուրքիոյ ներկայ կացութեան։ Փաստ պտուղները հետզհետէ կ'իյնան, և նորընձիւղ ծառը կենսալիր պիտի ուռճանայ իր արմատներէն նորափեսուր չաքելով։

Համբերեցէ՛ք, ո՛վ Թուրք հայրենակիցներ։ Օրինակ առէք Ծրտնասպէն։ Երբ Սեղափոխութեան մրրիկը գոռաց, և Նաբոլէոնեան դարը իր ահարկու յաղթանակներուն հետ գնաց սուզուեցաւ. դրացի ազգայիններուն յարուցած հոսանքին մէջ, Ֆրանսական հայրենիքը հրաշալի համբերութեամբ հաւաքեց ամփոփեց ինքզինքը. և տակաւ իր բնիկ սահմաններուն մէջ բոլորուելով, վերածնաւ առաջ, աշխոյժ ու կենսաւէտ հարաւեան երկիր մը, որ հակառակ իր ամփոփ սահմաններուն և սակաւաթիւ բնակիչներուն՝ այսօր իսկ առաջին տեղին վրայ կը գտնուի մրջազգային խորհուրդներուն մէջ, և ամէնէն զօրաւորներն իսկ կը դարպասեն այդ վառվռուն օրորդին՝ որ ծիծաղ ու խնդք կը սփռէ ամէն ուրեք։

Գուլկարիոյ անկախութիւնը, Պոսնա-Հերսէքի՝ Աւստրիոյ կցումը, Կրէտէի՝ Հռոմիներուն միանալը, Դարատաղի՝ Անթիվարիի մօտենալը. այս բոլոր իրադարձութիւններուն հանդէպ համբերատար դէմք մը ցոյց տանք. այնպէս կը վայլէ մեզի, ասով կրնանք յաղթահարել մեր թշնամիներուն, մեր պայծառ ճակատը պիտի սրտնեղէ զիրենք։ Մը հաղթութիւնը պարտութիւն է մեր թշնամիին։ Որովհետեւ բոլոր վերոյիշեալ իրողութիւններէն Թուրքիա բան մը չէ կորնցուցած։ Ինչ չահ ունէինք Գուլկարիոյ կախակայութենէն. Ֆէրտինանտ թագաւորին «Արեւելեան Բուլկիրի վալի» ըսելէն ինչ իրատուութիւն կ'ուսնինար մեր պէտական արժանապատուութեան վրայ։ Կրէտացիներու տրտունը մարկ ընելով ինչ կը շահինք։ ա՛յդ կեղծիէն ինչ տուրք կ'առնէինք, մեր ձայնը ո՛ր ատիճան կ'ազդէր անոց խորհուրդներուն վրայ։ Պոսնա-Հէրսէքը արդէն երեսուն տարիէ ի վեր որո՞ն միտքէն չէր ելած։

Մեր թշնամիներուն, այսինքն մեր երէկի մտերիմ բարեկամներուն սարքած մեքենայութիւնն է աս պարզապէս, փորձութեան մատնելու համար մեր համբերութիւնը, որպէս զի կասկածուած հաւատարարութենէ մը իրենք ալ պահանջեն բաժին մը, երեսուն տարիէ ի վեր առեւտրական և ճարտարարուեստական գեանին վրայ իրենց ստացական իրաւունքները առաջ քշելով։

Այս փորձութիւններուն մէջէն թո՛ղ զտուինք, ինչպէս մաքուր ոսկին քուրային մէջ։ Սովիերայ ոսկիին պէս փայլուն դուրս ելլենք այս փորձութենէն։

Մեր մարմինն փոած մասերն են որ վիրահատութեան նդրպիին տակ կը կրնուին, որպէս զի առողջ մասը չվարակուի։ Թուրքիա իր կոչս մեսաղի կղկղանքներէն սրբուելով՝ մաքուր ոսկի պիտի քաշուի բովէն, եթէ միայն մինչև վերջը իր ներկայ համբերութիւնը պահէ։

Սահմանադրական և Ազատական Թուրքիան ահաւոր փորձի մը կ'ենթարկուի։ Եթէ դիմադրէ ասոր՝ ինչ ազատ ու առոյգ երիտասարդ Թուրքիա մը պիտի վերընձիւղի հին կռուազէր ու ա՜հաչիւ կերպով հպարտ Թուրքիոյ բունէն։

Սահմանադրութեան երկունքն է աս. կ'երկնէ ահա Թուրքիոյ երկինքն ու երկիրը. ծիրանի ծուվն ալ տղաբերքի ցաւերուն մէջ է։ Այդ երկունքը ծովուն խռովութեանց մէջ անազարտ սուզուած կարմիր եղեգնիկն է,— Սահմանադրութիւնը, Թուրքիոյ ապագայ զօրութիւնը։—Եղեգին փողէն ահա ծուխ կ'ելնէ,—ներկայ քաղաքական ամբոստաղուսկ —ամպերը, եղեգին փողէն ահա բոց կ'ելնէ,—տարադէպ պատերազմի մը բոցաշունչ արշաւիքը։

Բայց համբերեցէք քիչ մը. պատերազմի բոցերը չեն անցնք. բուն սաղմն ծնունդը՝ խարտեաշ պատանեակն է որ իր ծնունդը կը գունագեղէ կարմիր բոցին երանգներէն, իր Թռիչքը կ'առնէ սաւառնաթռ բոցին տարրերէն. համբերեցէք, ծուխն ալ պիտի փարատի, աւերած սպառնացող բոցն ալ պիտի մաքրափայլի, և եղեգնին փողէն, բոցին ճարճատիւնին մէջէն պատանեակ մը դուրս պիտի ցատկէ, հուր մազերով, բոց մօրուքով, արեւ-աչքերով։

Պիտի ունենանք ա՛նքան ոյժ համբերելու։ Է՜հ, պէտք է ունենանք, որպէս զի զառամ կոնդէն նոր ոստեր ժայթքին, պէտք է ունենանք այդ մեծ համբերութիւնը։

Բայց լրջօրէն զգաղի՛նք մեր Սահմանադրութեան բարիքները պղտորեր ընելու։ Ներքին ապահովութիւնը, ժողովուրդներու ներքին անդորրութիւնը երաշխաւորե՛նք։ Արտաքին բոցերը կարելի է վերջապէս վառել ներքին ու արտաքին ուժերով, բայց ներքին վանդ մը ներքին ուղղուած անհամար փամփուշտներու ձայներ կը լսուին. չունենք պատասխան մը. այլևս մեր սիրելի ծննդեան որբանը Արաբկիր աւերակ դարձած է։ Հրդեհին տաքութիւնը արդէն սկսած է մեզ այրել թէև, սակայն դարձեալ կը դողդողանք, ակռանիս կը կափկափէ, գրեթէ՝ նկիսամերկ, բակուն ենք։ Անկարելի է մոռնալ հոս տիրած ժողովրդեան չփոթութիւնը. մին ձեռքովը կաշխատի հողը փորել և իր սիրելին աբիւնվայ ու քաշքշուած մարմինը հանգչեցուցնելու համար. նորածէն մը անդին երեք օրէ ի վեր իր դիակնացած մօրը կաթը կը ծծէ, ապշեցուցիչ նայուածքներ ուղղելով գետինը իր մեռած հարիկին. հոս նաև վիրաւորներ իրենց վերջին ակնարկը կ'ուղղեն սիրելիներուն. մանուկներ ջուր կը խնդրեն մայրիկէն, որոնք սափալուած կոյուղիներէն գոյացած ջուրն է որ կուտան իրենց սրտահատորներուն։

Հոս ալ դոնէ միջոց մը հանգիստ չեն ձգեր մեզ անդուխները ու կը թողնք մեր սիրելի վիրաւորները և կը վազնք ածխացած դիակներու, փրցուած մաղերու խարբեներու վրայէն դէպի տաւէն մը։ Անօթութիւնը մոռցած ենք բոլորովին։

Ութը օր անընդհատ չարչարուելէ վերջ կը հասնինք Թալին Մայր եկեղեցին, ուր դարձեալ կը հանդիպինք ահագին բազմութեան մը, որուն գլուխն է քաջն Տէր Յուսիկ Բաջունին որ կը մխիթարէ մէկ կողմէն ժողովուրդը, իսկ միւս կողմէն գլխահակ, հլու կը տակայ պետական անսիրտ պաշտօնեաներու խարազանին հարուածներուն, որոնք անընդհատ կը տեղացունեն խեղճ Տէր Հայրին գլխէն մինչև ոտքերը։

Հոս երեք օր, գիշեր թէ ցերեկ, աղօթելէ վերջ կը ասին մեզ կառավարութեան պաշտօնատեղին. ամբաստանեալներու պէս կ'սպասենք մահուան դատավճիռին. հոս այրերը կը բանտարկեն, որոնց մէջ էր ողջ մնացած հօրեղբայրս, և մեզ կենար՝ ալ կ'արձակեն իբր թէ ազատ. անկարելի է մոռնալ կիներուս չուարումը, մին կուլայ միւսը կ'աղերսէ։

Սարսռած ամէնքս ալ կը ձգենք հոդ մեր սիրելիները, գլխիկոր կ'երթանք փնտռելու մէյ մէկ ապաստարան, հանգչեցնելու մեր յոգնաբեկ մարմինը, լալու ու աղօթելու համար մեր անցուցած ասնրմէկ օրուան չարչարանքի ժամանակը։

Թէև փոքր այն ատեն բայց այնքան ամուր դրոշմուած է սրտիս խորը այս ահռելի վայրկեանները զոր անկարելի է մինչ ցարդ մոռնալ. իսկ հիմա մեր վրէժխնդրութիւնը կը թաղնք մեր հայրենի աւերակներուն տակ և կը մոռնանք մեր անցեալ առառպալի կնանքը ու ուրախութեան անուշ նեկտարով գիւղացած կը ցնծանք գոչելով։

Կեցցէ՜ Սահմանադրութիւն

Կեցցէ՜ Ազատութիւն

ՎԱՐՍԵՆԻԿ ԱՃԷՄԵԱՆ

Արաբկիրցի

ՈՒԽՏԱԳՈՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Ուխտաւոր հոգւոյս լոյս առագաստներն բացած ուխտաւգնաց հոգիներուն անսանձ,

Երկինքի, ծովի անհունութենէն ես կը նաւարկեմ,

Դէպի մահագին հաւասարութեան, ո՛ւ եղբայրութեան,

Ո՛ւ Ազատութեան Տաճարն լուսավառ,

Հոն ընծայաբեր տաճարակի մը պէս տանելու իմ ալ Հոգիս ուխտաւոր՝ Ազատութեան սեւ մուրէն, Թունէն մաքրուած, զուարթ ու լուսապայծառ։

Ա՜խ, դարիպութեան մէջ զեռզմանուած հոգիս վերծնած,

Արսորանքի բիրտ կապանքներէն զերծ, ձերմակ, հրեշտակի լոյս թեւեր ունի . . .

Ու կարօտանքի անուշ հոգմերէն խենդ,փոթորկավար,

Մահի խաւարէն վերջ Ազատութեան լոյս արշալոյսին՝ այքերը բացած մանկացած հոգիս,

— Երեսին ծերունի ու կորաքամակ բիրտ բանութեան լաթէի ցիրաններուն տակ—

Երկնի ու ծովի անհունութենէն ցնծումով, ծափով ուխտի կը փութայ . . .

Ուխտի կը փութայ... ոգերը բոպիկ, գլուխը բաց, սիրտն լոյսերով զեղուն,

Ուխտի կը փութայ... հոգիս անխառն հաւաքով օծուն . . .

Ժպիս ու ծիծաղ, ծափ, պար ու նուագ ինծ կը հնչեւին . . .

Ա՜խ ինչ աղուոր օր . . .

Խորունկ ովկէանին ալքերն ամեհի,

Խլնի ճեպ-ճերմակ փրփուր ծաղիկներ կապած գլուխներն

Նաւիս կողն ի վեր հոգւոյս անմոլայլ Ազատասօնն ու պլացը կը ծափեն.

Մինչ գիշերներուս մէջ՝ եղբայրութեան լուսահեռ ասպին հոգեպիշ, ցնծուն,

Արեւելեան նոր Արշալոյսի վառդ փթթումն կը հսկեմ։

Կարօտի խորան, համբոյրի Տաճար ու երջանկութեան արքածոր Աղբիւր . . .

Հոգիս ուխտաւոր՝ արեամբ մկրտուած Սրբութեանդ միւռոն աւազանին մէջ

Մկրտուիլ կուգայ ծովէն, երկինքէն . . .

Մանկացած հոգիս հուր խորհուրդի չափ արագ, անկասելիանդ,

Երկնի երեսէն, դէպի՝ Հայրենիք, կիրակմուտքի սուրբ նախաստնանին ուխտի կը փութայ. . .

ՇԱՀԱՆ ՆԱԹԱԼԻ

ԵՐԿՈՒ Ս. ԱԹՈՌՆԵՐԸ

Երբ Ֆէրտինանտ մը, իշխանի պարզ տիտղոսէն ա՛լ ձանձրացած, լինզենք Գուլկարներու. Զար կը հռչակէ և Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը, Նեղ դանելով Աւստրո-Հունգարիան, կը տարածէ իր տիրապետութիւնը Պոսնա-Հէրսէքի՝ ալ վրայ. երբ Երիտասարդ Թուրքիան, վերածնունդի արշալոյսէն ցոլաթռչիւն աչքերը դէռ նոր կը բանայ ծագող արեւուն, որ պիտի լուսաւորէ դարաւոր բռնութեան լուծին տակ հեծող չքնաղակազմ ազգերը, պտտաչրժ եղեռնակցութեան մը գրկախառնումին և լաւագոյն իրականութեան մը հեռապատկերին մէջ. երբ աչքը Ս. Էջմիածնին յառած՝ հոն արժանաւորագոյն Հայրապետ մը բազմեցնելու մտահոգութեամբ կը շարչարուի բովանդակ Հայութիւնը կաթողիկոսական չաս ուշ մնացած ընտրութիւնը փութացնելու համար. երբ տասներկու սեւ սուգի տարիներ շարունակ, անպատկառօրէն գահին պլլուած անսիրտ, անխիղճ ու աներես Օրմանեանի մը չատ վայելուչ ու արդարացի արտաքսումին հետևանքովը թափուր մնացած պատրիարքական գահին վրայ տիպար Պատրիարք մը բարձրացնելու փափաքով՝ մայրաքաղաք ու գաւառ հուզուեր մէջ՝ ազգ. երեսփոխաններուն ընտրութիւնները փութոյ պնդութեամբ, երբեմն ալ աղմուկով ու գաւազանով առաջ կը տարուին. երբ Հայ տարրին գիտակից մասը մէ՛կ մտածում ու մէ՛կ զգացում միայն կը տածէ, այս է՝ Օսմ. Խորհրդարանին մէջ ջանալ տեղատուել անմնուէր, անկաշառելի ու անշահախնդիր մարդիկ, որոնք ակը ըլլան մուխ նկարագրի, տաղանդի ու հմտութեան և իրենց գործունէութեամբ ապացուցանեն դարուն ոգիին ու ազգին պահանջումներուն խորունկ գիտակցութիւնը ունենալնին. երեսփոխանները որոնք գիտնան օգտակարապէս կատարել ազգովին իրենց վստահուած պաշտօնը, երբ վերջապէս ամէն Օսմանցի, գիշեր ցերեկ երկրին կենսական շահերուն վրայ խորհելով, անդադար ապատամով մը կը մաղթէ որ հին Ռէժիմի աւերակներուն վրայ բարձրացած Խորհրդարանը բանար օր առաջ իր դռները. այս գերագոյն վայրկենին պիտի գտնուէ՞ երբեք մէկը, որ միաքը բերէր սա մեր երկու Ս. Աթոռները, Սիսի կաթողիկոսանիստ ու Երուսաղէմի Պատրիարքանիստը կ'ուզէի ըսել, և կու՛ զա ալ պանծալի՝ իրենց անցեալով և կաքաւոր՝ ապագային մէջ իրենց կատարելիք դերերով։

Առաջինը Ռուբինեանց, երկրորդը՝ Արշակունեաց չէջելափառ բեկորները, այս երկու կրօնային հաստատութիւնները, որոնք սահմանուած էին ըլլալու մաքի երկու վառարաններ, այսօր, աւա՜ղ, դատապարտուած են. Մէկը՝ թշուառութեան անհուն անապատ մը, ուր Ցուսահատութիւնը, կապոյտ չրթունքով ու հրեղէն բիբերով ուրուականը, դամբանային համատարած սոսկում մը սփռելով բոլորտիքը, կը թաւ առի մայրավանքին պարիսպներուն երկայնքը, ուրթ փաթթուելով Ս. Սոփիա մայր տաճարին հսկայաբերձ կամարներուն, որոնք երբեմն թնդացեր են հայ արքաներու օծման ու թագադրութեան հանդէսներու մէջ երգուած շարականներով ու մեղեդիներով։ Մի՞սը՝ քրիստոնէութեան առաջին եպիսկոպոսին, Յակոբ Տէրոն եղբօր Աթոռը, ու գլխատուած առաքեալի մը սուրբ արիւնով շաղախուած հիմարկութիւն մը, որուն դարաւոր հնութեան ծոցը կը պահուի տակաւին Քրիստոսի ձայնին արձագանգը, և որ. ականատես վայ մը է կանգուն, մեր քանի՛ քանի ուխտաւոր թագաւորներուն ու նախարարներուն յաղթական մուտքին, այսօր, անբարոյութեան ու ապականութեան որջ մը է, ուր կը տիրեն չահամոյ, պորտաբոյծ ու անամօթ ապրանքներ, ամեն սրբութիւն պղծող, ամեն ցածութեան ընդունակ, խիղճի, ազգի ու կրօնքի փերեզակներ, ստէշ մինչև գլուխը՝ վէրքերու մէջ, հոտած ու նեխած, շարաւով ծածկուած մարմին մը, որուն Պետը, սրբազնացեալ ոչնչութիւն մը, չնականութեան կուռք մը, կմախք ստվերը գերեզմանին եզերքը, գագաչ գլուխն ալ ամենազօր փոքրաւորի մը ճանկերուն մէջ, այսօր վաղուան կը հանի չի հանիր, և սակայն, դժբաղդ ճակատագրային աղդով մը, կարծես թէ իրեն հետ պիտի գահավէժ գլորէ այն հաստատութիւնը, որ դարերէ ի վեր կանգուն մնացած է, պաշտելի ու անձաղիր, Աւետարանի քաջ հովիւը մարմնացնող գահակալներու և ժրաջան միաբաններու ջանքերովը։ Ա՜խ՝ երկու Ս. Աթոռներուն հիմնուան վիճակը...։ Դարմանը։— Շատ պարզ է. քիչ մը բարի կամք, քիչ մըն ալ խղճմտանք կը բաւեն բուժելու սա երկու վէրքերը, որոնք չատ խորունկ են և աւելի պիտի խորունկնան, եթէ սպեղանին ժամանակին չի հասնի։

Սսոյ կաթողիկոսը, դէռ քանի մը տարի առաջ, մայրաքաղաք եկած էր անձամբ, իր աւերակ մայրավանքը վերաշինելու և ամայութեան ու լռութեան մէջ թաղուած իր Վիճակներու մէջ կեանք ներմուծելու նպատակով. փորձեց մեր բարեպէս հարուստներուն դուռը զարնելու, կայսերական կառավարութեան նիւթական աջակցութիւնը խնդրելու, վերջապէս դումար մը ձեռք բերելու համար, բայց, օրաւուն տխրահռչակ պատրիարքը —մաքերուն մէջ թաղմէ է անչուչա այն օրերուն տխուր յիշատակը— փառամոլութեան ու չանու տենդէն բռնուած, ամենացած միջոցներու դիմեց վիժեցնելու համար խեղճ կաթողիկոսին ձեռնարկը, և յաջողեցաւ ի դերեւ հանելու Նորին Սրբազնութեան բոլոր ջանքերն ու դիմումները։ — Ցաճախ ըսուած է թէ՝ Կիլիկիոյ մէջ կը պակսին կարող, ուսեալ, բանիմաց եկեղեցականներ. ասիկա մշմարտութիւն մըն է, բայց ո՞վ է յանցաւորը։ Թո՛ղ հիմնուի Սսոյ մէջ Ընծայարան մը, Թո՛ղ աւելի հզօր ու առողջ հիմերու վրայ մտա. Վարժարան մը բացուի, քանի մը աարիներու խնդիր է վարդապետներ հայցնելը. սակայն այդ հաստատութիւնն ունենալու համար նախ պէտք է վերաշինել կամ նորոգել Մայրավանքը, իր յարակից չինութիւններով, որոնք այսօր կէս մը խարխուլ և կէս մըն ալ փլած վիճակի մէջ են։ Ու մինչեւ ցարդ հրապարակ չելլալ բարեբար մը, որ ստանձնէր այդ վերաշինութեան գործը։ Սիս ունի հաստատաբեր կալուածներ, որոնք սակայն չեն շահագործուիր, չը գտնուելով հարկաւոր դրամագլուխ։ Մէկ անգամ որ ձեռնարկուի, շուտով գլուխ կը հանուի վերաշինութիւնը։ Մտա. վարժարան կամ ընծայարան, տպարան, գիւղատնտեսական փոքրիկ դրպրոցներ, ա՛նքան ընդարձակ ագարակներուն մշակութեան համար կատարելագործուած մեքենաներ, ահա՛ Սսոյ կարիքները։—Այս վանքին աւերածութիւնը նոր սկսած չէ սակայն։ Աղպահանդներու բռնապետութեան օրէն կը սկսի ան, եւ կող գացող Աղպահանդները, գրեթէ բոլորը, առանց բացառութեան, կողոպտած են վանքը, պատպած են գանձը, որ քանի քանի անգամներ պարպուած է արդէն Գօգան օղուի ասպատակներէն։ Ցետոյ կուգայ Տ. Մկրտիչ Բէյլիքեան Մարաշցին, որ կաթողիկոս կ'օծուի պատրիարքարանի հրամանով։ Այս առաջին սահմանադրական կաթողիկոսը, 24 տարի շարունակ, Պոլսոյ կեդրոնէն բռնաբարուած կաշկանդումներու և ենթումներու դէմ, որոնք դժբաղդաբար մեր է՛ն հարենասէր կղերականի համբաւ վայելողներու կողմէն փորձուած են—կը մաքառի, կ'ըմբոստանայ և ի վերջոյ կը յաջողի ճշդել տալ Սսոյ Կաթողիկոսութեան իրաւունքները։ Սա կը մնայ, մանուանչն եաքը, մէկ երկու տարգելու եպիսկոպոսներ կ'երթան իրենց մէջէն կ'օծեն ինքնակոչ կաթողիկոս մը. մնացեալը չատ մտրկ անցեալ մըն է և ծանօթ՝ ամենուն։ Ահա՛ այս պայմաններուն մէ՛ջ է որ Աթոռը կը բարձրանայ Խապաեան Սահակ Կաթողիկոսը, Կիլիկեցիներուն հաւաքական կամքովը, քուէներու տուրբ թիւով մը, և կ'արդարացնէ ժողովուրդին իր վրայ դրած յոյսերը, իր անչափանդիր ու անձնուէր գործունէութեամբը, զոր պարզեց մանաւանդ հին Ռէժիմի օրով գրաւեալ Թալանի ագարակը վերստանալու համար իր հրաժարականը նետելով կառավարութեան երեսին։ Արդ, հիմա որ Սահմանադրութեան ընձեռելիք բարիքները չեն ուշացուր, ժամանա՛կն է լրջօրէն զբաղելու այս քանիցս պատմական ու նուիրական Աթոռով։ Արտասահմանի մեր միլիոնատէրերը թող նախաձեռնութիւն ունենան հանգանակութիւն մը բանալու իրենց մէջ, և պիտի տեսնէք որ Կիլիկիան պիտի վերածնի։ Դրամ, դրամ, դրամ. ահա՛ Սսոյ Մայրավանքին վերականգնումը։

Հապա Սրուսաղէմի՞ վանքը...։ Պէտք է մաքրագործել, աւելի միաբանութիւնը, գլխէն սկսեալ. եթէ ո՛չ, մօ՛տ է վերջնական կործանումը. Անմիջական, վճռական միջոց մը պէտք է, անգամ մը հոն մուտ գտած է միջբասը։ Տարիներու տաժանքով ու տքնութիւններով ձեռք բերուած այնքան հասութաբեր կալուածներուն ու եկամուտներով ծանօթ վանք մը, այսօր 30000 ոսկի պարտքի մը տակ ինկեր է նորէն, հակառակ որ դէռ երեք տարի առաջ, այդ պարտքը հազիւ 10000 ոսկի կը հաշուուէր, պաշտօնական քննութիւններով։ Ո՞ւր պիտի երթայ ասոր վերջը, եթէ անպէտ է այդ հաստատութիւնը, ա՛յ Փաշան, փոխանակ կրակը մխրել անթեղելու, աւելի կ'արծարծէր, պահանջելով աւազակները, ձերբակալելով բժիշկ, ուսուցիչ և ուրիշ կարեւոր Հայեր աքսորելով, ու սա՝ Գուշմ Դաբուի ցոյցին յաջորդող չարաթներուն մէջ...։

Թ.

Սալիհ փաշան ա՛լ դադրած էր պնդելէ պահանջելու աւազակները, որոնք Զեթունի չրջակայ գիւղերուն կալերը չափել կուտային իրենց մարդիկներով ու տասանորդը կը հաւաքէին չտեսմարանները մէջ։ Կառավարութիւնը կը սպասէր որ իւրաքանչիւր յանձնձիչ բերէր յանձնէր տասանորդի առաջին ամսուան մասնավճարը, տասանորդներուն արժէքին համապատասխանող գումարը բաժնուած ըլլալով վեց վճարումներու։ Այսպէս, օրինակի համար, Ճանուզի տասանորդը որ սովորաբար երեսուն հազար զրուշի կը ծախուէր ամուրդով, պէտք է վճարուէր վեց ամսուան մէջ, իւրաքանչիւր ամիսը հինգ հազար զրուշ մասնավճարով։

Արդ, ո՛չ մէկ գիւղէ ո՛չ մէկ վճարում, թէև Կայս. ընդհ. ներման արժանացած և չատ մը նուէրներով լիացած լեռան կտրիճները ստորագրած ըլլային իւրաքանչիւրը վեց պարամարտկ, ամսէ ամիս վճարելի, առանց սակայն երաչխաւոր մը ցոյց տուած ըլլալու, ինչ որ, ըսի, ընդունուած սովորութիւն մըն էր, նաև օրէնքին տրամադրութիւնը։ Տարիներէ ի վեր լեռ ու ձոր թափառող ու իրենց զէնքով ապրուսանին հայթայթող երէկուան այդ տասանորդի յանձնձիչները՝ չէին կրնար ըմբռնել պարտամուրհակներու իմաստը, կամ երաչխաւորութեան մը նշանակութիւնը. անոնք վարժուած էին միայն առնելու, ոչ թէ տալու, մանաւանդ, երբեք չէին կրնար համոզուիլ թէ կառավարութիւն մը խեղճ գիւղացիներու ճակի քրտինքի արդիւնքին մէջ ո՛և է բաժին ունենար. իրենք կալերը կը չափէին, չտեսմարանները կը պահէին տասանորդի ցորենը, գարին, լուբիան, ոսպը, վարսնդի կուտը, չամիչը, եւն. մաս մը միայն, ջորիներով փոխադրել կուտային տուներնին, իրենց ընտանիքին տարեկան պարէնը կանխաւ պատրաստած ըլլալու համար, իսկ մնացեալը Մարաշ կը գրկէին արաստի մէջ ծախելու, օրուան հրապարակին գնովը, և փոխարժէքը կը գրպանէին։ Ադին, տեղական իշխանութիւնները զուր կը սպասէին որ բերուէր յանձնուէր դէթ մէկ ամսուան մասնավճարը։

ԹԵՐԹՕՆ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,,Ի

ՍՄԲԱՏ ԲԻՒՐԱՏ (19)

ԲԱՆՏԷ ԲԱՆՏ

Ը.

Միւտիրը ազատուած, փրփուր ու լորձունք կը թափէր. կատղած էր, գիշերը չքնացաւ, մինչեւ առաւօտ հսկել տուաւ, գիւղը պաշարման մէջ դրաւ, որպէս զի չը փախչին երեք գերիները, առջի երկուքին վրայ աւելցած ըլլալով նաև Եբիտասարդին եղբայրը։

Յաջորդ օրը, արեւածագին, Եարփուզէն ներս կը մտնէր հեծելազօրքի ջոկատ մը, զոր Սալիհ փաշան Զեթունէն կը զրկէր, Միւտիրին խնդրանքին վրայ։ Այս ջոկատին կ'առաջնորդէր Մարաշի ոստիկան զինուորներու հազարապետը Վասրի պէյ, Զիլ Փաշոս փաշային որդին Նազարէթ յիսնապետը, խմբապետ մը և 12 ոստիկան ձիաւոր զինուորներ կը կազմէին ամբողջ խումբը, որուն պաշտօն տրուած էր ընդ հակառութեամբ փոխադրելու Սրիասաբրդը, ընտանիքը, եղբայրը և կարծեցեալ հետեւորդները Մարաշ, զգուշանալով անցընելէ զանոնք Զեթունի մերձակայքէն, ուր նուազ հաւանական չէր պայթիլը կիրքերու, որոնք մանաւանդ գերագրգռուած էին յիշատակովը Թունաւոր պատուասին անմեղ ու մաղաշ զոհերուն. կիրքեր՝ զորս չմարել անկարելի պիտի ըլլար լեռնցիներուն անկախ ու վրէժխնդիր հոգիներուն մէջ, քանի որ Սասա մեր երկու Ս. Աթոռները, Սիսի կաթողիկոսանիստ ու Երուսաղէմի Պատրիարքանիստը կ'ուզէի ըսել, և կու՛ զա ալ պանծալի՝ իրենց անցեալով, ոգելի՝ իրենց ներկայով և կաքաւոր՝ ապագային մէջ իրենց կատարելիք դերերով։

Առաջինը Ռուբինեանց, երկրորդը՝ Արշակունեաց չէջելափառ բեկորները, այս երկու կրօնային հաստատութիւնները, որոնք սահմանուած էին ըլլալու մաքի երկու վառարաններ, այսօր, աւա՜ղ, դատապարտուած են. Մէկը՝ թշուառութեան անհուն անապատ մը, ուր Ցուսահատութիւնը, կապոյտ չրթունքով ու հրեղէն բիբերով ուրուականը, դամբանային համատարած սոսկում մը սփռելով բոլորտիքը, կը թաւ առի մայրավանքին պարիսպներուն երկայնքը, ուրթ փաթթուելով Ս. Սոփիա մայր տաճարին հսկայաբերձ կամարներուն, որոնք երբեմն թնդացեր են հայ արքաներու օծման ու թագադրութեան հանդէսներու մէջ երգուած շարականներով ու մեղեդիներով։ Մի՞սը՝ քրիստոնէութեան առաջին եպիսկոպոսին, Յակոբ Տէրոն եղբօր Աթոռը, ու գլխատուած առաքեալի մը սուրբ արիւնով շաղախուած հիմարկութիւն մը, որուն դարաւոր հնութեան ծոցը կը պահուի տակաւին Քրիստոսի ձայնին արձագանգը, և որ. ականատես վայ մըն է կանգուն, մեր քանի՛ քանի ուխտաւոր թագաւորներուն ու նախարարներուն յաղթական մուտքին, այսօր, անբարոյութեան ու ապականութեան որջ մըն է, ուր կը տիրեն չահամոյ, պորտաբոյծ ու անամօթ ապրանքներ, ամեն սրբութիւն պղծող, ամեն ցածութեան ընդունակ, խիղճի, ազգի ու կրօնքի փերեզակներ, ստէշ մինչև գլուխը՝ վէրքերու մէջ, հոտած ու նեխած, շարաւով ծածկուած մարմին մը, որուն Պետը, սրբազնացեալ ոչնչութիւն մը, չնականութեան կուռք մը, կմախք ստվերը գերեզմանին եզերքը, գագաչ գլուխն ալ ամենազօր փոքրաւորի մը ճանկերուն մէջ, այսօր վաղուան կը հանի չի հանիր, և սակայն, դժբաղդ ճակատագրային աղդով մը, կարծես թէ իրեն հետ պիտի գահավէժ գլորէ այն հաստատութիւնը, որ դարերէ ի վեր կանգուն մնացած է, պաշտելի ու անձաղիր, Աւետարանի քաջ հովիւը մարմնացնող գահակալներու և ժրաջան միաբաններու ջանքերովը։ Ա՜խ՝ երկու Ս. Աթոռներուն հիմնուան վիճակը...։ Դարմանը։— Շատ պարզ է. քիչ մը բարի կամք, քիչ մըն ալ խղճմտանք կը բաւեն բուժելու սա երկու վէրքերը, որոնք չատ խորունկ են և աւելի պիտի խորունկնան, եթէ սպեղանին ժամանակին չի հասնի։

Սսոյ կաթողիկոսը, դէռ քանի մը տարի առաջ, մայրաքաղաք եկած էր անձամբ, իր աւերակ մայրավանքը վերաշինելու և ամայութեան ու լռութեան մէջ թաղուած իր Վիճակներու մէջ կեանք ներմուծելու նպատակով. փորձեց մեր բարեպէս հարուստներուն դուռը զարնելու, կայսերական կառավարութեան նիւթական աջակցութիւնը խնդրելու, վերջապէս դումար մը ձեռք բերելու համար, բայց, օրաւուն տխրահռչակ պատրիարքը —մաքերուն մէջ թաղմէ է անչուչա այն օրերուն տխուր յիշատակը— փառամոլութեան ու չանու տենդէն բռնուած, ամենացած միջոցներու դիմեց վիժեցնելու համար խեղճ կաթողիկոսին ձեռնարկը, և յաջողեցաւ ի դերեւ հանելու Նորին Սրբազնութեան բոլոր ջանքերն ու դիմումները։ — Ցաճախ ըսուած է թէ՝ Կիլիկիոյ մէջ կը պակսին կարող, ուսեալ, բանիմաց եկեղեցականներ. ասիկա մշմարտութիւն մըն է, բայց ո՞վ է յանցաւորը։ Թո՛ղ հիմնուի Սսոյ մէջ Ընծայարան մը, Թո՛ղ աւելի հզօր ու առողջ հիմերու վրայ մտա. Վարժարան մը բացուի, քանի մը աարիներու խնդիր է վարդապետներ հայցնելը. սակայն այդ հաստատութիւնն ունենալու համար նախ պէտք է վերաշինել կամ նորոգել Մայրավանքը, իր յարակից չինութիւններով, որոնք այսօր կէս մը խարխուլ և կէս մըն ալ փլած վիճակի մէջ են։ Ու մինչեւ ցարդ հրապարակ չելլալ բարեբար մը, որ ստանձնէր այդ վերաշինութեան գործը։ Սիս ունի հաստատաբեր կալուածներ, որոնք սակայն չեն շահագործուիր, չը գտնուելով հարկաւոր դրամագլուխ։ Մէկ անգամ որ ձեռնարկուի, շուտով գլուխ կը հանուի վերաշինութիւնը։ Մտա. վարժարան կամ ընծայարան, տպարան, գիւղատնտեսական փոքրիկ դրպրոցներ, ա՛նքան ընդարձակ ագարակներուն մշակութեան համար կատարելագործուած մեքենաներ, ահա՛ Սսոյ կարիքները

ուրեմն ինչո՞ւ կը պահուի. իսկ եթէ կարելւոր է, ինչո՞ւ անտարբեր մնալ հանդէպ իր անհանդուրժելի վիճակին։

Սիս ու Երուսաղէմ, այս կրկին Ս. Աթոռները ալ ազգին կուրծքին վրայ երկու վէրքեր են ու պիտի մնան, ցորչափ ներկայ ազգ. վարչութիւնը չարունակէ առն աչքով դիտել առաջինին հոգեվարքը, և երկրորդին խաղաղութիւնը։ Սոյն համար դրամ պէտք է հանգանակել, իսկ Երուսաղէմի համար՝ մարդ պէտք է, այս կամ այն պատճառով գժտած, և կամ զանազան պատրուակներով հեռացուցուած միաբանները պէտք է անմիջապէս տեղերնին վերադարձնել, միաբանութեան միջև հաշտութիւնը վերահաստատել, ու, անդորրութեան անվթար պահպանումին պրոյն համար, վանքէն իսպառ վտարել պառակտումներուն հեղինակներն ու գայթակղութեանց գրգռիչները պէտք է նոր կանոնագիր մը խմբագրել, Սամմանադրութեան ոգիով, և միաբանութեան համաձայնութեամբը, վաւերացնել զայն առաջիկայ Երեսփ. Ընդհ. Ժողովէն և ըստ այնմ, վարչութեան զեկը յանձնել ձեռնհաս, անկեղծ ու անձնուէր միաբաններու ձեռքը։

Ահա՛ դարմանը, ահա՛ սպեղանին։

ՍՄ. ԲԻՒՐԱՏ

ՕՍՄ. ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿԸ
ՀԱՅՈՑ ԵՂԱԾ ԶՐԿԱՆԴԷ

Ցաւ ի սիրտ կը ծանուցանենք թէ Օսմ. Առեւտրական Սենեակին նորընտիր անդամներուն մէջ ո՛չ մէկ Հայ անդամ չկայ։ Վաճառականութեան և ճարտարարուեստի ամէն ճիւղերուն մէջ բացառիկ ընդունակութիւն ցոյց տուող և Թուրքիոյ առեւտրական կեանքին մէջ կարեւոր դեր ըստանձնող Հայ վաճառականութիւնը այսօր ներկայացուցիչ չունի Օսմ. Առեւտր. Սենեակին մէջ, որուն մօտ արձանագրուած են երկու հարիւրէ աւելի Հայ վաճառականներ, վճարելով գրեթէ 500 ոսկի տարեկան։ Ի՞նչ կերպով մեկնել պէտք է այս պարագան։

Մտոյգ աղբիւրէ իմացանք թէ 814 ամէն ազգի վաճառականներու հրաւէր ուղղուած էր սոյն ընտրութեան մասնակցելով իրենց իրաւունքը ի գործ դնել։ Բայց դժբախտաբար միայն 614 քուէներ գացեր են, և հետեւաբար 200 քուէի մասնակցելու իրաւունք ունեցող վաճառականներ անտարբեր ու անոգ մնացեր են իրենց իրաւունքի մասին, և այս անտարբերներէն 150է աւելին Հայ վաճառականները եղեր են։

Հիմա ի՞նչ մեկնութիւն տանք այս պարագային, կը հարցնենք թախանձագին մեր բոլոր Հայ վաճառականներուն։ Իրենք ալ յանկարծակի չեկա՞ն արդեօք։ Հայ վաճառականութիւնը ներկայացուցիչ չունե՞ր արդեօք Կ. Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակին մէջ։ Ասիկա պարզապէս պայքարն է Հայուն դէմ։ Ո՞վ կազմակերպեց այս պայքարը։

Անկարելի է որ Հայ վաճառականութիւնը հանդուրժէ իրաց այս կացութեան։ Կամ ա՛յն է որ օրինաւոր փաստերով պէտք է չնչել Հայ մեղանչութիւնը, Հայ Վաճառականութիւնը և Հայ ճարտարարուեստը պարտաւոր է իր արժանապատուութիւնը և իր դիրքը փրկելու համար ինքը իրեն հաշուոյն Խորհրդակցական Սենեակ մը հիմնէ Կ. Պոլսոյ և Գալատի Հայ վաճառականութեան շահերը պաշտպանելու և ներկայացնելու նպատակաւ։

Հակառակ պարագային, Հայ վաճառականները իրենք իրենց ձեռքով ծանր հարուած մը տուած պիտի ըլլան իրենց ծնունդեան համար։ և պարզ խանութպաններու դիրք մը ստանձնած պիտի ըլլան։

Երբեք չենք յուսար որ ի քնէ խնայկան, լուրջ և իր արժանապատուութեան զգայունութիւնը տոգորուած Հայ վաճառականութիւնը անտարբեր գտնուի այս կացութեան։ Բացատրութեան կը սպասենք մեր Առեւտրական Դասակարգին կողմէ, բայց բացատրութենէ աւելի կը սպասենք որ գործեն, և գործեն ի նպաստ իրենց պատուոյն, Հայ հանրութեան դիրքին և Հայ վաճառականութեան պատկառանքին։

Շոգենաւերու և շոգեկառքերու մէջ ամէն Հայու խօսակցութեան գլխաւոր նիւթը Հայ վաճառականութեան այս ֆիասքն է։ Այս ձախողուածին գտնէ անպատութիւնը դարմանելու համար մեր սեղմանաւոր և առեւտրական դասակարգը պէտք է տրթմնայ։

Ասիկա կը սպասենք իրենց արժանապատուութենէն և դիւրազգածութենէն։ Ամէնքը ի՛նչ միտան ու իրենց դիրքին համապատասխան որոշում մը թո՛ղ տան։

Փաստաբան և օրէնսգէտ անձերէ յոյս չկայ. անոնք իրենց անձնական շահը և անձնական Բռնքիթը բարձրացնելու միայն կ'աշխատին, ինչպէս ցոյց տուաւ Սամմանադրական Ակումբին փորձառութիւնը։ Մենք վստահ ենք թէ Հայ սեղանաւորները և վաճառականները թէև չունին պերճախօսութիւն և անձնագովութեան մարմաջ, բայց ունին ողջմտութեան բաւական գումար մը, զոր ճիշդ ժամանակն է արժեցնելու։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱՑՈՒՄ

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԸՆԴՀ, ԺՈՂՈՎՈՅ

Երէկուան Երեսփ. Ժողովոյ մէջ կայացած որոշման հաւաձայն, առաջիկայ հինգշաբթի օրը պիտի բացուի Զալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ Ազգ. Երեսփ. Ընդհ. Ժողովը, արդէն ընտրուած երեսփխաններ թիւը, որ 80է աւելի է, բաւական նկատելով, առանց սպասելու ընտրութեանց վերջանալուն։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ
ՀՐԱՒԻՐԱԳՐԵՐԸ ՊՈԼԻՍ ՀԱՍԱԾ

Հինգշաբթի իրիկունը անակնկալ մը եղաւ Կաթողիկոսական ընտրութեանց հրաւէրագրերուն Ռուսիայէն մայրաքաղաքս հասնիլը։ Այդ առթիւ մինչդեռ Տեղապահ Սրբազանը Ազգ. Ժողով գումարելով խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարէր երէկ. հրաւէրագրերու յայտագրման մասին, Բիւրայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցիէն լուր արուեցաւ թէ Ռուսական դեսպանատունը հասած են նոյն այդ հրաւէրագրերը, որոնց մէջ են նաև Օրմանեանի ուղղուած նամակներ։ Բիւրայի քահանաներէն Տէր Գրիգոր Ճէպէճեան երէկ հրաւէրագրերուն առաքման լուրը հաղորդեց Տեղապահ Ս. Հօր, որ երէկ կէս օրին բարական մը ղրկեց Ռուսաց դեսպանատունը, պահանջելով զանոնք։

ԲԱՒԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ. — Պատուոյ Առեանը չաթթ օր դարձեալ գումարուեցաւ։ Սասունի Հերոս Անդրանիկ Տեղապահ Սրբազանի նամակ մը ուղղելով, կը յայտարարէ թէ Բաքդէն Վարդապետ յաճախ օգնած է իրեն և իր զինակիցներուն և թէ անոր մասին գումարուած Պատուոյ Առեանը իր վերջին որոշումը տալէ առաջ պէտք է դիմում ըլլայ իրեն, որպէսզի հաշիւը տայ Վարդապետէն ստացած դրամներուն։ Պատուոյ Առեանը նկատի առնելով Անդրանիկ Հերոսի այս գրութիւնը, որոշեց գրել թէ Բաքդէն Վրդ. ո՛րչափ գումար առած է իրենց, որպէսզի հաշիւնուն մէջ վարդապետին կողմէ նշանակուած գումարները ճշտո՛ւ ի՛ն ըստ այնմ։ Մուշի տեղական իշխանութեանց կողմէ առուած 70 ոսկին ալ Պատուոյ Առեանի կողմէ քննութեան ենթարկուելով, կարեւոր վկաներով ճշդուեցաւ թէ Բաքդէն վրդ.ի կողմէ փոխանորդաբար Վարդան վրդ. առած է այդչափ գումար մը, ինչպէս Եղիշէ Վ. Զիլինկիրեան ևս իրեն համար կաշառք առած է 20 ոսկի։ Պատուոյ Առեանը իր վերջնական որոշումը տալէ առաջ պիտի սպասէ Հերոս Անդրանիկի յայտարարութեան։ Կան ուրիշ կարեւոր պարագաներ, զորս Պատուոյ Առեանը կը վերապահէ իր վերջին տեղեկագրին որ պիտի մատուցուի Ազգ. Վարչութեան։

ԵՐԵՍՈՒՆ ՎԱՆԵՑԻ ազգայիններ, ամենքն ալ հայկական Ջարդերուն հետեւանքով վնասուածներ, խմբագրութեան դիմելով իրենց խեղճութիւնը կը պարզեն և կը խնդրեն որ ազգ. իշխանութիւնը պաշտպանէ իրենց իրաւունքները, որպէս զի յաջողին վերադարձնել տրուած նեղութիւնները։ Ցաւ կը յայտնեն թէ դիմած են Պաարիարքարան, բայց թէ ազգ. պաշտօնէութեան կողմէ պաղ ընդունելութեան մը հանդիպելով,

(20)

Դրութիւնը վատ էր, ու երթալով պիտի վատթարանար, որովհետեւ գիւղացիներն ալ սկսած էին զգալ կառավարութեան սկրուքիւնը, ականատես վկաներ ըլլալով աւազակներուն ինքնագլուխ գործունէութեանը։ Ասոնց ժողովրդականութիւնը հետզհետէ կ'աւելնար։ կ'արժէր տեսնել թափօրը խեղճ ու անօթի գիւղացիներուն, որոնք աւազակներուն կը դիմէին ամէն օր և իրենց օրական ապրուստը կը մուրային. իսկ աւազակները, շտեմարանները կը բանային ու կը պարպէին, արմիքները բաշխելով կարօտեալներուն, առանց վայրկեան մը մտաբերելու թէ անդին կառավարութիւն մը կար, որ, սովալլուկ գայլի մը պէս երախը բացած, գիւղերու տասանորդի տուրքերուն վճարումները կը սպասէր։

Իսկ կարապետ եպիսկոպոսը, ա՛լ յոգնած իր թախանձագին ու մերթ սպառնական դիմումներէն, Երիտասարդին, Վէթանուրիին, Տօքթորին և ուրիշ ձերբակալուածներուն արձակումը ձեռք բերելու համար. ա՛լ համոզուած ըլլալով թէ բոլոր այդ ձերբակալումները վերէն, շատ բարձրէն թելադրուած էին և թէ՝ իր դիմումները քանկօրէն պիտի անհետեւանք մնային, լեռնցի փախստական կարիճներուն հետ երկարօրէն խորհրդակցութիւններ կատարելով, կը յորդորէր զանոնք պահել իրենց դիրքը։ երբեք չխաբուիլ Սալիհի խոստումներէն ու չքնուիլ անոր լաքած թակարդին մէջ։ Ցաւախ, բլուրի մը գագաթը կամ ձորի մը գոգը, լեռան քարոտներով կը խրախուսէր և մօտալուտ փրկութեան մը յոյսերովը կ'օրօրէր կարիճները, որոնք տարիներու փորձառութեամբ կը ճանչնային կառավարութեան ներքին դիտումները։

Սակայն այդ միամիտ քարոզները չէին կրնար բաբեփոխել իրերու կացութիւնը, որ շատ սեւ էր ու սխուր, և որ, Երիտասարդին ձերբակալումովը կը սկսէր աւելի սպառնական հանգամանք մը առանալ։ Արդէն ժողովուրդը, ընդվզումի սարսուռէն ու վրէժխնդրութեան տենդէն բռնուած, մօտ էր պայթելու և մէկ յարձակումով տապալելու կառավարութիւն կոչուած պաշտօնական ու կազմակերպուած աւազակութեան չէնքը, որ բռնակալութեան խախուտ հիմքին վրայ հաղիւ կրնար առնն մը ալ կենալ, այնքան սարսած էր վերջին ձերբակալումներուն ու մանաւանդ մատղաշ մանկիներուն թռնաւորման հետեւանքովը։

Երկու ընդդիմամարտ ուժեր, երկուքն ալ մութին մէջ դարանած, իրարու դէմ կը դաւադրէին հիմա։ Մէկը՝ բիրտ ուժը՝ զեկավար ունենալով Եըլտըզի կամարիլան, գործակատար՝ Հալէպի վալին ու Մարաշի միւթէսարրիֆը, և արքանեակները՝ Ցակոբ Արդ, այս նպատակով 4 անձինք որոշուեցան նախկին երեսփոխաններէ և 4 անդամք հայտարար ընկերութենէն։

Այս պատուիրակութիւնք զատ զատ ներկայացան Սպասպպետն Պատրիարքին որ սիրալիր կերպով ընդունեց, նոյն պահուն ներկայացուցիչք իրենց որոշումն և փափաքն յայտնեցին յօգուտ հաստատակութեան, որոնց ինքն ալ համամիտ գտնուելով, (ինչպէս երկուշաբթի օրն ալ Սուրհանդակի մէջ յայտարարուած էր) այս անգամ ալ խոստացաւ նորէն նախկին երեսփոխանները ի նիստ հրաւիրելու, կարծեմ և յուսամ թէ այս անգամ նորէն Կ. Պատրիարքն այն 2-3 չարախորհուրդ և հաշտասէր քահանայից ձայնին անսալով նորէն իր խոստումն ետ չառներ և կը գործադրէ իր խոստում որպէս զի այս երկպառակութիւնք վերջ գտնեն։

Զարմանալի կէս մ'ալ կայ որ պէտք է ինկատի առնել։

Ս. Յովհան Ոսկերերան եկեղեցւոյ ազգային սրահը եղած ժամանակ. արդեօք ի՞նչ նպատակի կը ծառայեն ոմանք, և իրենց իրենցմէ միդիկներ կը կազմեն առանձին և որոշումներ կուտան ազգային գործոց վերաբերեալ և պատգամներ կը ղրկեն Լուքսէնպուրկի օրթարանի սրահէն, ուստա Տիմդրիի գինետունէն և կամ պազալ Միջօի նպարավաճառի խանութէն, արդեօք այս գաղտնի և առանձնաշնորհեալ ժողովներու ժամանակը անցած ըլլալը չեմ իմացած և կամ թէ ակամայ տարվիլ չեմ ուզեր որ այսօր ձայնը ժողովուրդին է։

Ե՛լ, ով երջանկայիշատակ Էնֆիէնեան վարդապետ, լսէ՛ ով բարեյիշատակ Կէօչէեան Ցակոբ էֆէնտի, դուք որ Հայ հոգեվարքի հասարակութեան ուղղմամբ պաշտպաններն էիք, և այսօր նորէն ազգը առանց ձեր յիշատակները մոռնալու. Ս. Յ. Ոսկերերան եկեղեցւոյ մէջ կը յիշէ ձեր երախտիքները և կը պանծէ հրապարակային ժողով ըստ նոր սահմանադրութեան, ոչ թէ քանի մը անձանց քմահաճոյից ատ և անդ առանց գիտակցութեան հասարակութեան. անցան այն ժամանակները, այսօր կայ ազատութիւն, եղբայրութիւն և հաւասարութիւն։

ՕՆՆԻԿ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՀՆՉ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հնչակեան Կուսակցութեան Ժ.րդ հրապարակային Ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս երեկոյ ժամ 2ին Պէօյիւք-Տէրէի Նաւամատոյցը՝ Աչքմաքիի կաղինօրեն մէջ։

ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ ԵՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

1. Ընկեր Սապահ-գիւլեան, նիւթն է՝ Նոր Թիւրքիա։
2. Ընկեր Լազեան, նիւթն է՝ Ժողովրդական շարժումները։
3. Ընկեր Ց. Ճանկիւլեան, նիւթն է՝ Ցեղափոխութեան մագուսն։
4. Ընկեր Արծրունի, նիւթն է՝ Վանի 1896 թուականի անցքերը։

Խօսք պիտի առնեն նաև Հնչակեան ուրիշ Ընկերներ։

* * *

Հնչակեան Կուսակցութեան Ժ.Ա.դ հրապարակային Ժողովը տեղի պիտի ունենայ բաց խնդրանաց հասարակութեան, վաղը՝ կիրակի կէս օրէն վերջ ժամ 2-ին, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ։

ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ ԵՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

1. Ընկեր Սապահ-գիւլեան, նիւթն է՝ Հնչակեան կուսակցութեան Պատճառը։
2. Ընկեր Լազեան, նիւթն է՝ Հայ կիներ Ցեղափոխութեան ասպարէզում։
3. Ընկեր Մուրատ, նիւթն է՝ Սասնոյ անցքեր 1894 թուականին։
4. Ընկեր Խորոյնի նիւթն է՝ Ժողովուրդի մը բարոյական դաստիարակութեան պէտքը։

Ուստի կը հրաւիրուի երկրեռ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ և օգտուիլ սոյն Ժողովէն։

ՏԱԳՆԱՊԱԼԻՑ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՍԸՐ ԷՏՈՒԱՐԴ ԿՐԷՑԻ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԶԻՆԱԿԻՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ՔԱՐԱՏԱՂ ԵՒ ՊԵՐԼԻՆԻ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

ԿՐԷՏԷԻ ՄԻԱՑՈՒՄԸ ԵՒ ՅՈՅՆԵՐԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 հոկտ.—Արտաքին գործոց Նախարար Սրը Էտուար Կրէյ Ուէր Նորթումպէրլանտի մէջ ճառ մը խօսելով, ակնարկեց արեւելեան տագնապին և Անգլիոյ ընթացքը որոշեց սապէս.—

«Զենք կրնար իրաւունք տալ ոչ մէկ տերութեան ոչ մէկ պեռութեան փոփոխելու միջազգային դաշնագիր մը, առանց միւս ստորագրողներուն հաւանութեան։ Զենք կրնար ընդունիլ նաև այդ տեսակ արարքի մը հետեւանքը, ցորչափ նախապէս միւս տերութիւններուն հաւանութիւնը չէ առնուած, և մանաւանդ Թուրքիոյ՝ որ ամէնէն աւելի ուղղակի շահակից տերութիւն մըն է։ Ինչպէս գոյութիւն կրնայ ունենալ հանրային ապահովութիւն եթէ ո և է տերութիւն կարենայ, իր քմահաճոյքին համեմատ, յանկարծ բռնաբարել միջազգային դաշնագիրներ։ Եւրոպայի մէջ սպառազինմանց սահմանափակման ի նպաստ զգացուցը կ'ածի, բայց կարելի չըլլար ձեռք բերել զինուորական ծախքերու վրայ զեղչ մը, եթէ ամենայն ապրի սա տեսական ազդեցութեան տակ թէ միջազգային դաշնագիրներ յունկարծ կրնան փոխուիլ, առանց բոլոր ստորագրողներուն հաւանութեան։ Արդի պարագային մէջ, չատ փափաքելի պիտի ըլլար որ ժամանակ չկորսուի Թուրքիոյ ապահովելու թէ, Պերլինի դաշնագրին մէջ ո և է վերաքննութիւն, լիապէս պիտի պահպանէ Թուրքիոյ շահերն ու կացութիւնը։ Մեծապէս կը փափաքինք որ իրերու դարգացումը չարունակուի այնքա՛ն արդար եղանակով մը որ ամէն փոփոխութեան արդիւնքը ծառայէ օգնելու և ոչ թէ յուսահատեցնելու Օսմ. նոր կառավարութիւնը։ Պէտք չէ մոռնալ որ այս նոր բժիշկին վրայ գործուած ամէն կորուստ, կրնայ մարտաշունչ դարձնել շարժում մը որ ցարդ խաղաղական էր, և կրնայ մեանոյն ժամանակ վտանգել Թուրքիոյ մէջ ամէն բարենորոգութիւն և Մակեդոնիան ու Հայաստանը ձգել դարձեալ իր երբեմնի կացութեան մէջ։(*) Այսուհանդերձ տեղի չկայ կարծելու թէ ինչ որ արդէն պատահած է, անդորրութիւնը պիտի խանգարէ, որովհետեւ այսօրերս գործուած նիւթական և դրական փոփոխութիւնները, հիմնապէս այնքան խոր բնութիւն չունին։ Պուլկարիա արդէն ինքնօրէն էր, և ինքնօրինութեան ու անկախութեան մէկ տարբերութիւնը մեծ չէ նիւթական տեսակէտով»։

Սրը Էտուառ Կրէյ ետքը խօսեցաւ անգլիական ներքին գործերու վրայ։

ԲԱՐԻԶ.— Վառի մէջ ճառ մը խօսելով վարչապետ Բիէմանսօ յայտարարեց թէ Յունաստան իր զինակիցներով և բարեկամներով խաղաղութիւնը պիտի պահպանէ և պիտի չարունակէ իր զօրաւոր հանգրուութիւնը՝ Թուրքիոյ համար։

ՔԱՐԱՏԱՂԻ ՊԱՇԱՆՋՆԵՐԸ

Երէկ գրած էինք թէ Քարատաղ բողոքած է Պերլինի դաշնագրին բանաբարման դէմ, և ըսած է թէ այն ատեն ինքը ալ ինքզինքը ազատ կը կացուցանէ այդ դաշնագրին արամադրութիւններէն մասաւանդ։ 29դ յոդուածէն։ Միւս կողմէ հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ Աւստրիա կը հրաժարի դաշնագրին 25դ և 26դ յոդուածներուն իրեն տուած իրաւունքներէն որ կը վերաբերի Անթիվարի նաւահանգիստին և Նովի Պազարի։ Ռուսիա ալ համամիտ է եղեր 29դ յոդուածին ջնջման։ Ասոնք մեծ կարեւորութիւն ունին։ Ահա թէ ինչ է այս 29դ յոդուածը։

Ցօդ. 20.—Անթիվարի իր ծովափունքով միացած է Քարատաղի հետեւեալ պայմաններով։ Այս երկրէն հարաւ գտնուող գաւառները, վերը որոշուած սահմանումին համեմատ, մինչեւ Գոյանա, Տուլչինոն ալ մէջը ըլլալով, Թուրքիոյ պիտի վերադարձուին։ Սրիգայի վիճակը մինչեւ սահմանագուծներու մարտման նկարագրութեան մէջ նշանակուած հիւսիսային սահմանը, Տալմացիոյ մաս պիտի կազմէ։ Գարատաղ կատարելապէս ազատ պիտի ըլլայ Գոյանի վրայ նաւարկելու։ Այս դեռին ընթացքին վրայ ամրութիւններ չպիտի կառուցուին։ Անթիվարիի, ինչպէս նաև Գարատաղի ամբողջ ծովեզերքին առողջապահական և ծովային ոստիկանութիւնը Աւստրիա պիտի կատարէ թեթեւ եզերապահներու միջոցաւ։ Գարատաղ Տալմացիոյ մէջ գործածութեան մէջ եղող ծովային օրէնսդրութիւնը պիտի ընդունի։ Աւստրիա Հունգարիա իր կողմէն կը խոստանայ հիւպատոսական պաշտպանութիւն ընծայել Գարատաղի առեւտրական դրօշին։ Գարատաղ իր հողին վրայ երկաթուղի կառուցանելու համար Աւստրիա Հունգարիոյ հետ համաձայնելու է։ Այդ երկաթուղիի ճամբաներուն վրայ հաղորդակցութեանց կատարեալ ազատութիւն պիտի տիրէ։

Այս դիւանագիտական յոդուածին պարզ ընթերցումը ցոյց կուտայ թէ ի՞նչ է Քարատաղի մտադրութիւնը, և իր այդ ձգտումներուն գոհացում գտնելու համար իր աչքերը կը դարձնէ Ռուսիոյ և Իտալիոյ համակրութեանց, Աւստրիոյ գերիշխանութեան առաջը առնելու համար։

ԿՐԷՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Նոր հեռագիրներ կը հաստատեն թէ Կրէտէի կառավարութիւնը ինքզինքը վերջնապէս Յունաստանի կցուած հռչակած է։ Շատ մը դիւանագէտներ այս միացումը արդէն երկար ատենէ լսուած կը համարին։ Պոլսոյ Յոյները, որոնք մեծ թրքասիրութիւն ցոյց կուտան այս օրերս

(*) Տե՛ս. խմբ.—Այս Հայաստան բառը զարմանքով տեսանք թէ Քիւրթիսքանի փոխուած է երէկ «Թէրճիմանի» կողմէ յաւելուածին մէջ։ Ինչո՞ւ արդեօք...

Իլմիի նման ի ծնէ դաւաճաններու ջուլիր մը, իր գժոխային գործիքները կը դարձնէր թալանի, արիւնի, քանդումի ու բնաջնջումի. գերեզմանափորներու դաշնակցութիւն մը, որ մէ՛կ նպատակ միայն ունէր, թաղել լեռնցիներուն կէս անկախութիւնը, խեղդելով անոնց մէջ պատիւն զգացումը և ազատութեան գաղափարը։ Միւսը՝ Ցեղափոխութիւնը՝ ցեղին ազատագրութեան առաջնորդող Արիւնի Ճամբան, որ կը սկսէր Զեթունի Ս. Աստուածածնի վանքէն և պիտի վերջնանար բանտերը, կամ Թերեւս կախաղանները...

Ու այս երկու զիրար լրտեսող ու հալածող ուժերը պիտի օր մը դէմ դիմաց ելլէին, պիտի ճակատէին ու իրարու զարնուէին, որովհետեւ հետզհետէ կը մօտենային։

Սալիհ կ'ուշացընէր իր վերադարձը Մարաշ, սպասելով նոր հրամաններու, որոնք պիտի հասնէին Հալէպէն, իր քաջել տուած վերջին հեռագրին պատասխանը դեռ չէր առած ու զանազան կասկածներու կը մատնուէր, խորհելով թէ՝ Արիֆ բաշան անոնց մէկը չէր և թէ՝ ինքը չէր կրնար անկախօրէն գործել, առանց իր կարգին սպասելու վերէն ղրկուելիք հրամանգներու. գլուխը հոն էր, մայրաքաղաքը, Եըլտըզի մէջ, Սիւրէմանիներու Թահսինիներու և Իզզէթներու կողմը։ Բայց, Սալիհի համար տանելի վիճակ մը չէր այս սպասումը. գործել պէտք էր ու ինքը կ'ստէր անգործութիւնը. վայրկեան մը չէր ուզեր կորսնցնել, առանց չարիք մը գործելու. Տիտոսի պէս կ'ողբար կորսուած օրը, եթէ նոր Հայ մը ձերբակալելու, կամ հայաբնակ գիւղ մը թալանելու և կամ Հայ վաճառականներու կարաւան մը կողոպտելու հրամանը տուած չըլլար։ Այն օրը սուգի օր մը կ'ըլլար իրեն համար և գիշերը քունը չէր տաներ։

Օրուան ու կացութեան միակ մարդը։

Ժ.

Օգոստոսի վերջին օրն էր. չաթերը կամաց կամաց այգեստանները կ'երթային, այգեկոթի պտղաստութեանց համար. Զեթունի գիւղաքաղաքը հետզհետէ կը պարպուէր։ Իրիկուան դէմ, Ս. Աստուածածնի վանքին դռնէն ներս կը մտնէր լեռնցի կարիճ մը, քրտինքի մէջ թաթխուած։

(Շարունակելի)

ՀՅ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

12դ.

1. Ռէպաքսիօն տարրերը և Սահմանադրութիւնը, ատենախօս է. Ակնունի։
2. Ընտրական համբաւչութիւն այլ և այլ ազգերի մէջ. ատենախօս Ալի Օսման (նախկին աքսորեալ)։
3. Պահանջներ. ատենախօս Բարբարոս։

Տեղի կ'ունենայ Սամաթիա, Հայոց եկեղեցին, երեկոյեան ժամը 8ին (Ը. Թ.) 28 Սեպտ. կիրակի օր։

Երգեցիկ խումբ

Մուտքը ազատ է։

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՏԵՂԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԷ

Կ. Պոլիս, 26 Սեպտ. 1908

ՀԱՅ ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԸ

Խմբագիր Տէր, հաշտարար յանձնաժողովոյ կողմանէ՝ նախապէս եղած որոշման վրայ, կիւրակի օրն Բերայի Ս. Յովհան Ոսկերերան եկեղեցւոյ Խորհրդարանին մէջ Հայ-Հռոմէականաց նախկին երեսփոխանները նիստ գումարելու համար եղած հրաւէրը խանգարելու մտօք քանի մը անձանց կողմանէ չաթթ օրն, իբրև թէ երկրորդ անգամ քուէարկութեան ձեռնարկելու պատրուակով և ապօրինաւոր կերպիւ յանձնաժողով մը կը կազմուի և Մեհմուրան Ախպար լրագրին թելադրութեամբ և հրատարակութեամբ, երեսփոխանները տարակոյսի մէջ իյնալով և հաւատք ընծայելով սարքածոյնութեանց թէ երեսփոխանները Ս. Յովհան Ոսկերերան եկեղեցւոյ մէջ նախատեսքներու առարկայ պիտի ըլլան, չասերը բացակայեցին։

Սակայն հաշտարար ընկերութեան անդամք առանց վհատելու և կարեւորութիւն տալու նոյն խոշընդոտներուն, եկող և ներկայ եղող երեսփոխանաց հետ երկար խորհրդակցութիւններէ յետոյ, յարմար դատեցին կ. Պատրիարքին ալ ներկայանալով իրենց որոշումն հաղորդել։ Արդ, այս նպատակով 4 անձինք որոշուեցան նախկին երեսփոխաններէ և 4 անդամք հայտարար ընկերութենէն։

Այս պատուիրակութիւնք զատ զատ ներկայացան Սպասպպետն Պատրիարքին որ սիրալիր կերպով ընդունեց, նոյն պահուն ներկայացուցիչք իրենց որոշումն և փափաքն յայտնեցին յօգուտ հաստատակութեան, որոնց ինքն ալ համամիտ գտնուելով, (ինչպէս երկուշաբթի օրն ալ Սուրհանդակի մէջ յայտարարուած էր) այս անգամ ալ խոստացաւ նորէն նախկին երեսփոխանները ի նիստ հրաւիրելու, կարծեմ և յուսամ թէ այս անգամ նորէն Կ. Պատրիարքն այն 2-3 չարախորհուրդ և հաշտասէր քահանայից ձայնին անսալով նորէն իր խոստումն ետ չառներ և կը գործադրէ իր խոստում որպէս զի այս երկպառակութիւնք վերջ գտնեն։

Զարմանալի կէս մ'ալ կայ որ պէտք է ինկատի առնել։

Ս. Յովհան Ոսկերերան եկեղեցւոյ ազգային սրահը եղած ժամանակ. արդեօք ի՞նչ նպատակի կը ծառայեն ոմանք, և իրենց իրենցմէ միդիկներ կը կազմեն առանձին և որոշումներ կուտան ազգային գործոց վերաբերեալ և պատգամներ կը ղրկեն Լուքսէնպուրկի օրթարանի սրահէն, ուստա Տիմդրիի գինետունէն և կամ պազալ Միջօի նպարավաճառի խանութէն, արդեօք այս գաղտնի և առանձնաշնորհեալ ժողովներու ժամանակը անցած ըլլալը չեմ իմացած և կամ թէ ակամայ տարվիլ չեմ ուզեր որ այսօր ձայնը ժողովուրդին է։

Ե՛լ, ով երջանկայիշատակ Էնֆիէնեան վարդապետ, լսէ՛ ով բարեյիշատակ Կէօչէեան Ցակոբ էֆէնտի, դուք որ Հայ հոգեվարքի հասարակութեան ուղղմամբ պաշտպաններն էիք, և այսօր նորէն ազգը առանց ձեր յիշատակները մոռնալու. Ս. Յ. Ոսկերերան եկեղեցւոյ մէջ կը յիշէ ձեր երախտիքները և կը պանծէ հրապարակային ժողով ըստ նոր սահմանադրութեան, ոչ թէ քանի մը անձանց քմահաճոյից ատ և անդ առանց գիտակցութեան հասարակութեան. անցան այն ժամանակները, այսօր կայ ազատութիւն, եղբայրութիւն և հաւասարութիւն։

ՕՆՆԻԿ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՀՆՉ. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հնչակեան Կուսակցութեան Ժ.րդ հրապարակային Ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս երեկոյ ժամ 2ին Պէօյիւք-Տէրէի Նաւամատոյցը՝ Աչքմաքիի կաղինօրեն մէջ։

ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ ԵՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

1. Ընկեր Սապահ-գիւլեան, նիւթն է՝ Նոր Թիւրքիա։
2. Ընկեր Լազեան, նիւթն է՝ Ժողովրդական շարժումները։
3. Ընկեր Ց. Ճանկիւլեան, նիւթն է՝ Ցեղափոխութեան մագուսն։
4. Ընկեր Արծրունի, նիւթն է՝ Վանի 1896 թուականի անցքերը։

Խօսք պիտի առնեն նաև Հնչակեան ուրիշ Ընկերներ։

* * *

Հնչակեան Կուսակցութեան Ժ.Ա.դ հրապարակային Ժողովը տեղի պիտի ունենայ բաց խնդրանաց հասարակութեան, վաղը՝ կիրակի կէս օրէն վերջ ժամ 2-ին, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ։

ՀՐԱՒԻՐՈՒԱԾ ԵՆ ԱՏԵՆԱԽՕՍՆԵՐՈՒ

1. Ընկեր Սապահ-գիւլեան, նիւթն է՝ Հնչակեան կուսակցութեան Պատճառը։
2. Ընկեր Լազեան, նիւթն է՝ Հայ կիներ Ցեղափոխութեան ասպարէզում։
3. Ընկեր Մուրատ, նիւթն է՝ Սասնոյ անցքեր 1894 թուականին։
4. Ընկեր Խորոյնի նիւթն է՝ Ժողովուրդի մը բարոյական դաստիարակութեան պէտքը։

Ուստի կը հրաւիրուի երկրեռ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ և օգտուիլ սոյն Ժողովէն։

գէշ ընդունելութիւն ըրին այս շարժումին և հեռագիր մը ուղղեցին Աթէնք թէ հելլէն կառավարութիւնը չձայնակցի Կրէտէցիներուն, և մեզադրէ ատանկ շարժում մը որ կընայ Թուրքիոյ և Եունաստանի միջև միջադէպ մը առաջ բերել։

Կրէտէի Եունաստանի հետ միացումը խորին տպաւորութիւն գործեց Պոլսոյ մէջ։ Դահլիճը յանկարծակի ելաւ և անմիջապէս Բ. Դուռ հրաբուեցաւ. Հելլէն դեսպան Մ. Կրիքորիս։ Դեսպանը յայտարարեց Վարչապետ Քեամիլ փաշայի և Արտաքին գործոց Նախարարին թէ Եունաստան ո՛ և է ձեռնարկ չէ ըրած դէմ Կրէտէն Եունաստանի միացնելու համար։ Միայն թէ Կրէտէի ժողովուրդը ազդուելով Պուլկարիոյ դէպքերէն, միացում հռչակեց Եունաստանի հետ։ Ինչպէս յայտնի է, Թուրքահելլէն պատերազմէն ի վեր, Կրէտէ անկախ վարչութիւն մը ունէր Անգլիոյ, Իտալիոյ, Բաւարիոյ և Ֆրանսայի հսկողութեան տակ։ Մեծ Տէրութիւնները մինչև այսօր զօրք կը պահէին Կրէտէի մէջ։ Կղզին Եունաստանի միացումը տէրութեանց հաւանութեամբ միայն տեղի կընայ ունենալ և հետևաբար Օսմ. կառավարութիւնը Մեծ Տէրութեանց դիմելով պիտի կարգադրէ խնդիրը։ Դեռ չենք գիտեր թէ Հելլէն կառավարութիւնը ինչ ընթացք պիտի բռնէ։ Կրէտէի մէջ երկու կուսակցութիւն կայ, կուսակցութիւն մը որ ամէնէն աւելի մեծամասնութիւն կը կազմէ և իր մէջ շատ մը Իսլամներ ունի, Կրէտէի անկախ վարչութեան կուսակից է և ուրիշ կուսակցութիւն մը՝ որ Եունաստանի հետ միանալու կուսակից է։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վիեննա, Հոկտ. 8.— Պատուիրակութեանց առջև, Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Էրէնթալ երկար ճառ մը խօսեցաւ, ուր անդրադառնալով Պալքանեան արդի տագնապին, ըսաւ միևնոյն բաները ինչ որ ըսած էր կայսրը և ըսած էին թերթերը։ Էրէնթալ սապէս վերջացուց իր խօսքը. «Պուլկարիոյ անկախ հռչակումը ուղղակի առաջ եկած էր Կէշօֆի դիւանագիտական միջադէպէն։ Միայն պարելի է ըսել թէ այս փոփոխութիւնը կը համապատասխանէ այդ իրական կացութեան զոր Պուլկարիա, բոլոր ազգութեանց բարեացակամութեան կրթնած, կրցած էր ձեռք բերել երկար ատենէ ի վեր։ Աւստրիա Հունգարիա միշտ հետևած է Պուլկարիոյ ասպէնանական զարգացման, համակրական հետաքրքրութեամբ մը և իր բարեացակամութեան ապացոյցները տուած է անոր։ Ես արդէն յարաբերութեան մտած եմ քանի մը Դահլիճներու հետ, որպէս զի լրերու նոր կացութիւնը ճանչցուի և կանոնաւոր ու բարեկամական յարաբերութիւններ վերահաստատուին Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջև, ինչ որ ենթի ստիպողաբար փափաքելի կը թուի, Պալքանեան խաղաղութեան շահուն համար, շատ զոր միշտ ի նպատակ ունիմ»։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ՝ ԶԻՆԱԿԻՑ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

ԲԱՐԻԶ, 8 Հոկտ.— Բարիզի պուլկար դիւանագիտական գործակատար Մ. Սթանչէֆ Թանի խմբագրին յայտարարեց թէ անկախութեան հռչակումը ժողովրդական բուռն բաղձանքի մը արդիւնքն էր։ Պուլկարիա ամէն ինչ պիտի ընէ խաղաղութեան պահպանման համար։ Սթանչէֆ հաւատաց թէ Թուրքիա երբ գերլեռան էր, առաջարկեց Պուլկարիոյ Զինակցութիւն մը կնքել։ Հիմա, անկախ Պուլկարիա մը, լաւագոյն զինակիցը պիտի ըլլայ Օսմանեան Կայսրութեան։ Պուլկարիա երբեք չպիտի մոռնայ ինչ որ կը պարտի Եւրոպայի, անցեալին, ներկային և ապագային մէջ։ Պուլկարիա որ դուրս մնաց Պերլինի համաժողովէն, պէտք է հրաւիրուի առաջիկայ համաժողովին։ Սթանչէֆ կրկին կրկին յայտարարեց թէ հրահանգ ստացած է ըսելու որ Պուլկարիա չպիտի խոռոչ խաղաղութիւնը, եթէ յարձակում չկրէ թէ։

ՍՕՖԻԱ.— Եվմատան նախարարը հրամայեց վաթել Արևելեան Բումելիի հարկին սեպտեմբերի բաժինը 200,000ֆրանք։ Պուլկար Թուղթերը 100ին 10 բարձրացան։

*** Պուլկար կառավարութիւնը կոչ մը ուղղելով ժողովրդեան, կը հրաւիրէ զայն իր արեան վերջին կաթիլը թափել՝ Պուլկարիոյ անկախութիւնը պահելու համար։

*** Ֆլորենսա Թագաւոր Շերկայի կիրճը գնաց ռուսեթուրք պատերազմին յիշատակարանը այցելելու, և ճառ մը խօսեցաւ վանքին առջև։ Ցետոյ ոտքով գնաց ռուսական վանքը ուր ռուս վանահայրը բանախօսութիւն մը արտասանեց։ Իրիկունը Թագաւորը Դրզանլըքը գնաց, ուր խանդավառ ողջոյնութեամբ ընդունուեցաւ զինուորներու կողմէ։

ՄԻՋԱԴԻՊ ՄԸ

Առջի օր Պուլկար ընկերութեան մէկ չոգենաւը արքայական դրօշով Վարնայէն անցած պտուն, Գավաքի բերդէն թնդանօթ արձակուեցաւ, և երբ չոգենաւը մոտիկ չբերաւ, կրկնորդ ռումբ մը արձակուեցաւ։ Շոգենաւը պարտաւորուեցաւ կենալ և դրօշը վար առնել։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՍԵՐՊԻԱ

Աւստրօ-սերպ յարաբերութիւնները խիստ ապրուած են։ Աւստրիական Դանուբի նաւատորմիղը Պելկրատ գնաց։ Դանուբ և Սավ գետերուն բոլոր կամուրջները աւստրիական զօրքերէն գրաւուած են։ Սէմլին-Ակրամ երկաթուղիի գծին վրայ մեծ հակողութիւն ի գործ կը դրուի։ Պելկրատի մէջ դպրոցականները ցոյց ըրին արտաքին գործոց պաշտօնատան առջև։ Աւստրիոյ դէմ։ Ծարձակում պիտի ըլլար աւստրիական դեսպանատան վրայ, բայց ոստիկանութիւնը արգիլեց։

ԼՈՆՏՈՆ.— Սէնդրլ Նիւզ կը ծանուցանէ թէ աւստրիական զօրքերը գրաւեցին Պէօքայի գետնուղին, սերպիական սահմանագլուխին վրայ։

ԱՆԳԼ. ՏՈՐՄԻՂԸ՝ ՍԵՒ ԾՈՎ

Միջերկրականի անգլ. նաւատորմիղը, զոյց կը շրջի թէ Սեւ Ծով պիտի երթայ ի հարկին ցոյց մը ընելու պուլկարական Վառնա և Պուրգաս նաւահանգիստներուն դէմ և ի հարկին Ռուսիոյ և Աւստրիոյ դէմ։ Երբ Թուրքիա պատերազմ սկսի և Աւստրիա ու Ռուսիա չէզոք չմնան, Անգլիա որոշած է Կիպրոսի դաշնադրութեան համեմատ կռուիլ, ի նպաստ Թուրքիոյ։

ԿԻՊՐՈՍԻ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Պալճան թերթը հետեւեալը կը գրէ.— «Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջև ծագած վէճին վրայ, թերթերու մէջ գրուած էր թէ Անգլիա ուղղակի կերպով պիտի ձեռնարկէ Օսմ. շահերը պաշտպանելու և նոյն իսկ նաւատորմ մը Սև Ծով ղրկելով պիտի սպառնայ Վառնայի և Պուրգասի։ Կարգ մը քաղաքական շրջանակներու մէջ հարցում եղած էր թէ «Անգլիա ինչ իրաւունքով կը յանդգնի ընել այդ սպառնալիքը»։ Ուրդ, Վիեննայի և Պերլինի մամուլը այս հարցումին առթիւ երկար բարակ խորհրդածութիւններ կ'ընէ։ Ամէն ոք գիտէ թէ Անգլիոյ այս սպառնալիքը անուղղակի կերպով՝ սկզբնամբ գործին միջամտել ուզող, Պուլկարիան հովանաւորել ուզող Ռուսիոյ և Աւստրիոյ դէմ է։ Այդէն Թուրքիա եթէ պատերազմ մը բռնայ, և եթէ այդ պատերազմին ատեն Ռուսիոյ կամ Աւստրիոյ կողմէ մասնակցութիւն մը նշմարուի, Կիպրոսի դաշնադրութեան համաձայն Անգլիա կընայ գործնականապէս միջամտել պատերազմին։ Բանի որ Օսմ. կառավարութիւնը այսօր Անգլիոյ վաղեմի բարեկամութեան արժանի սահմանադրական վարչութեան մը, լորդ կառավարութեան մը տէր է, քաղաքական բոլոր դաշնադրութիւններու արամադրութիւններն այլեւս գործադրելի են։ Ասոր համար է որ Անգլիա սպառնալիք կ'ընէ։ Վասն զի ձեռքերնիս Կիպրոսի դաշնադրութիւնը կայ։

ՊՕՅՔՕԹ

Այսօր ամէն ոք գիտէ թէ Պուլկարիա մեր ազատութեան, մեր սահմանադրութեան հարուած մը տալու համար որոնց թելադրութեամբ կը շարժի, կը գրէ Միլլէտ։ Այս գործին համար Պուլկարներուն օգնած են Աւստրիացիք և Գերմանացիք։ Գերմանացիք մինչև հիմա բռնակալ վարչութեան հետ մէկ ըլլալով, մեր երկիրը կը օգտէին կը փետտէին՝ ուզած մնաս չընորհնին կ'առնէին, այդ մենաշնորհները իրենց դարձնել ուզող ամէնէն համաձաւոր խաթիրներուն հետ բարեկամ էին։ Բայց որովհետև այսօր այդ խաթիրները, մեր այդ հին լեզուութիւնները մէջտեղէն վերցուած են, սկսան հազար տեսակ գրգռութիւններ յարուցանել, հին սոսկալի վարչութիւնը ողջնելու համար։ Այսօր Գերմանիա մեր երկրէն ամէն տարի 1,325,293 ոսկի, Աւստրիա՝ 6,516,143 ոսկի, Պուլկարիա՝ 467,089 ոսկի կը քաշէն։ Մեր կողմէ անոնց տուելիք վնասը առ այժմ ան կրնայ ըլլալ որ կը յարէ Միլլէթ գերմանարիական և պուլկարական ապրանքներ չգնենք, մեր դրամները մեր թշնամիներուն չտանք, աւստրիական, գերմանական և պուլկար վաճառականներէն բնաւ առուտուր չընենք։

—Երկի սպայ մը Շեդայի առջև կեցած ժողովրդեան բազմութեան մը ներկայութեան կը յորդորէր չգնել աւստրիական ապրանքներ։ Նոյն տեսակ ցոյցեր եղան նաև Թիրնովի և Մայէրի առջև։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պուլկար պետական մարդ մը կը յայտայ թէ Թուրքիա պիտի կրնայ իր պաղարիւրը պահել։ Բայց եթէ պատերազմ ծագի, բոլորովին վստահ չէ թէ անպատճառ յաղթութիւնը Թուրքիոյ պիտի մնայ։ Պուլկարիա կրնայ 300,000 հոգի ի զէն կոչել, անդին կ'ունենանք երկրապահ բանակի ահագին ոյժ մը։ Զօրահանութիւնը կարելի է ամենափոքր ժամանակի մէջ։ Բանը ընչորս ժամէն կրնանք էտիրնէ մտնել։ Կանոնաւոր երկաթուղիի գիծ մը ալ ունինք։ Ռազմագիտական բոլոր դիրութիւնները մեր կողմն են։ Կան սակայն կէտեր, ուր մեր զօրքերը դժուարաւ կրնանք ուղղել, որովհետև իրեղէններու պաշարիս չատ առատ չէ։ Զոր օրինակ Մակեդոնիա տանող ճամբուն վրայ։ Բայց ասոր փոխարէն պէտք է նկատի առնել թէ պատերազմի պարագային կրնանք յեղափոխութիւն առաջ բերել Մակեդոնիոյ մէջ։ Թէև Սան-Մանագրութեան վրայ Բրիստոնեայ ժողովուրդը ուրախ է, բայց պատերազմ ծագելուն պէս մակեդոնական Պուլկարներուն ամբողջ համակրութիւնը Պուլկարիոյ կողմը պիտի անցնի։ Պուլկարիա ընդամէնը ինը զօրաբաժին ունի։ Եւրոպացի մասնագէտները անգամ յայտարարած են թէ լաւ պատրաստեալ ենք։ Ցայտնի է թէ պաշտպանողական վրայ չենք կրնար մնալ, այլ երբ պատերազմը անխուսափելի ըլլայ, պարտաւոր ենք յանկարծ յարձակողական սկսիլ։ Ստոյգ է թէ Թուրքիա մեզմէ կրկին կընայ զօրք բերել, բայց ո՞րքան ժամանակի կը կարօտի զօրագունդերը կանչելու։ Փոքր Ասիայէն մեր սահմաններուն դէմ, թող որ տեղ տեղ Թուրքիա չի կրնար զօրքերը կանչել Պուլկարիոյ դէմ կռուելու։ Աւստրիա արդէն կը ճանչնայ մեր Թագաւորութիւնը, Ռուսիա ալ անոր օրինակին պիտի հետեւի։ Արդէն սկիզբէն ի վեր Ռուսիա համամիտ էր մեր անկախութեան։ Թողով Ինկլիթէրէը Լօպանով իշխան ևս յանախ կը ցանկար մեր Թագաւորութեան։ Ֆրանսա Արևելքի քաղաքականութեան մէջ Ռուսիոյ ըսածին պիտի համակերպի։

*** Թուրք պետական մարդ մը ևս իր կարգին հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ.—Մի՛ կարծէք թէ Թուրքիա իր ներքին բարեկարգութիւնը պահպանելու համար պիտի չկրնայ պատերազմ մղել և խիստ միջոցներ ձեռք առնել Պուլկարիոյ դէմ։ Բացէ ի բաց կ'ըսեմ քեզի, մենք Պուլկար զինուորը Թուրք զինուորին հաւասար չենք նկատեր։ Ի բաց առեալ Պուլկար զինուորին որակի մասին սորտութիւնը Թուրք զինուորին բաղդատմամբ, սա՛ պարագան ալ պէտք է նկատի առնել թէ՝ մենք ծայրագոյն հարկին տակ 600,000 մինչև 800,000 հոգի կրնանք բերել պատերազմի դաշտին վրայ, մինչ Պուլկարիա 300,000 հոգի ունի —ա՛յն ալ թուղթի վրայ։— Մեր թագաւորը հիմա ա՛նքան սահմանադրական եղած է որ բնաւ վախ չունինք թէ կռիւի մը ատեն ո և է ապատամբութիւն կընայ ծագիլ պետութեան ամենահեռաւոր սահմաններուն մէջ անգամ։

*** Երէկ դարձեալ բազմաթիւ մակոյկներ Էտիրնէ դրկուեցան։

ՊՈՒԼԿԱՐ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

1. Կռիւի հրամանատարները բնաւ իրենց դիրքերը չպիտի ձգեն։ Մինչև գիւղերը պիտի պատին և ժողովրդեան մէջ կռիւի գաղափարը պիտի ամրանդնեն։ Ամէն պարագայի մէջ այս շարժումը գաղտնի պիտի ըլլայ։ Ամէն պատահականութեան հանդէպ՝ չձերբակալուելու և կամ չպանտնուելու համար ինքզինքին ծածուկ պիտի պահեն։ Եթէ կառավարութիւնը արգելք ըլլայ ուզէ պետերու ազատ շարժելուն, տուիկ անմիջապէս իմաց պիտի տրուի Քօմիտէի կեդրոնատեղիին։

2.—Մէկն մի կռուի պեղին մէյ մէկ օգնական պիտի կարգուի։ Կռիւի ատեն եթէ պէտք կառավարութեան կողմէ ձերբակալուի և կամ սպաննուի, օգնականը անոր տեղ պիտի անցնի։ Մանաւանդ օգնականներու անունները չափազանց գաղտնի պիտի պահուին։ Իրենց ինքնութիւնը հաստատելու համար Քօմիտէին կեդրոնատեղիէն մէյ մէկ վաւերագեալ փոխանորդագիր պիտի տրուի իրենց։ Եթէ չրջաններու անդամները չկարենան օգնական կարգել, կռիւի հրամանատարը անձամբ ինք պիտի ընտրէ զայն։

3.—Հրոսախումբին անդամներէն մնացողները իրենց առները պիտի զրկուին։ Կռիւի հրամանատարներու ապրուստը ինչպէս որ մինչև հիմա քաղաքացիներու և գիւղացիներու կողմէ ապահովուեցաւ, ասկէ վերջն ալ միևնոյն եղանակով պիտի ապահովուի։

4.—Զէնքերը՝ քօմիտէին անդամ չեղող մարդոցմէ ծածուկ և չափազանց կանոնաւոր կերպով պիտի պահուին։ Ո՛վ որ իր զէնքը ծախէ կամ ուրիշին յանձնէ և վամ իմաց տայ, պիտի զրկուի իր զէնքէն և ամէնէն խիստ պատիժին պիտի ենթարկուի, այս զէնքերու պահպանութեան պաշտօնը ունեցող մարդիկն ալ միևնոյն պատիժին պիտի ենթարկուին, պէտք է պահպանութեան համար նոր տեղեր պատրաստել։ Ամէն կռիւի հրամանատար զէնքերու ու փամփուշտներու թիւին համար մէյ մէկ կանոնաւոր տետրակ պիտի պատրաստուի, և պիտի զրկէ գաւառի քօմիտէին։

5.—Քօմիտէի թուղթերն ու հաղորդակցութիւնները գաղտնի տեղերու մէջ պիտի պահուին։

6.—Պատուակալ Քօմիտէներ ոչ մէկ եղանակով անդամ չեղող մարդոց չպիտի յայտնեն թէ իրենք ալ Քօմիտէին անդամ են, վասն զի հակազդեցութեան մը պարագային կրնան ձերբակալուիլ կամ սպաննուիլ։

7.—Գաւառի Քօմիտէները պարտաւոր են գաւառակի Քօմիտէներու պետերուն հաշիւները տեսնելու։ Արդիւնքը կեդր. Քօմիտէին պիտի իմացնեն։

8.—Ամէն մէկ գաւառակի մէջ բանախօսութիւններ պիտի ըլլան և օրուան վիճակը պիտի բացատրուի։

9.—Եթէ Երիտասարդ Թուրքերը առաջարկեն Քօմիտէի անդամներուն որ երդում ընեն, կեդր. Քօմիտէին թոյլտուութիւնը պիտի ստացուի։ Հակառակ պարագային երդումը չպիտի ընդունուի բնաւ երբեք։ Եթէ երբեք բռնութիւն ի գործ դրուի, այն ատեն աւելի խստիւ պիտի մտքնեն, պիտի յայտնեն կառավարութեան թէ Քօմիտէի անդամակից չպիտի կրնան ըլլալ, և Սեւանիկի պուլկարական կեդր. քօմիտէին ալ իմաց պիտի տան։

10.— Քօմիտէի պետերը՝ ստանալով ժողովրդեան նկատմամբ եղած անկանոն ընթացքները, իմաց պիտի տան Երիտասարդ-Թուրքերու Քօմիտէին և պիտի դանգատին։ Ասոր հետ մէկտեղ իմաց պիտի տան Սեւանիկի պուլկար կեդր. քօմիտէին։ Եթէ զիւղերու դպրոցներն և եկեղեցիները փակ են, ձեռնարկներ պիտի ըլլան որ բացուին անոնք։

11.—Քօմիտէն՝ ինչպէս ըրած է Մանասդիրի, Սեւանիկի և Սկիպի մէջ, ուրիշ գիւղաքաղաքներու մէջ ալ սահմանադրական քլիպներ պիտի կազմէ։ Տարակոյս չկայ թէ այդ քլիպներէն մեծ օգուտներ առաջ պիտի գան։ Այս քլիպները ուղեցոյց պիտի ըլլան պուլկար ազգին քաղաքական բանակէներուն։ Այդ քլիպները Քօմիտէին լրացուցիչ մասերը պիտի ըլլան։ Գործնականապէս Քօմիտէին չանդամակցող հմուտ անձեր քլիպ պիտի կարենան մուտ գործել։

12.— Պուլկար քօմիտէի խումբերը՝ Միացած խումբերէն պիտի պահանջեն որ առժամեայ կառավարութիւն կազմուի, որ մինչև Երեսփ. Ժողովոյ գումարումը պիտի պաշտօնավարէ։ Անդամներուն թիւը համամասական պիտի ըլլայ ժողովրդեան բնակչութեան թիւին հետ։

13.—Պուլկար քլիպներուն մէջ Թուրք, Յոյն և ուրիշ ազգեր պիտի ընդունուին։ Բայց անոնք միայն ամէնուն վերաբերող գործերու պիտի կրնան միջամտել։

14.—Քօմիտէի ժողովները՝ նահանգ գաւառներու և գաւառակներու իտարեի ժողովներուն մէջ պուլկար անդամներ պիտի մտցնեն, և այս մասին Քօմիտէին կոզմէ ազդեցութիւն ի գործ պիտի դրուի։

15.—Երեսփ. Ժողովոյ անդամներու ընտրութեան պուլկար քօմիտէն և պուլկար ժողովուրդը պատասխ պիտի գրանուին։ Այս մասին հրամանագ մը պիտի պատրաստուի։

ՌԻԱՔՍԻՈՆԻ ՓՈՐՁ ՄԸ.—Գրած էինք թէ ի՛նչպէս Քէօր Ալի անուն յիմարանոցէն փախած մը 40—50 հոգիի գլուխը անցած առջի օր Եըլոզը գացած էր ցոյց ընելու։ Քէօր Ալի և իր արբանեակները դիմամբ կրօնական հանդամանք մը տուած էին իրենց, բայց իրենց ի՛նչ ըլլալը չուտով հասկցուեցաւ և ձերբակալուեցան։ Ասոնք երբեմն խաթիխներ էին։— Սկիւտարի մէջ Լանջէնիճամիի իմամի փոխանորդ Ապուլ-Գասէր էֆ., մշկիթի աղօթքներէն ետքը ժողովուրդը նուէրն ձգելով, կ'երթայ սրճարանները, և խայալ ներկայացուած տեղերը տակնուվրայ կ'ընէ, ամէնքը ահուդողի մատնելով։ Ապա-իլ-գասէր և իր հետեւորդներէն մէկ քանին ձերբակալուեցան։

ՍԱՆՏԱՆՍԳԻ, Պուլկար յեղափոխական կուսակցապետներէն մէկը, Սկանիկ, Քօլոմպօ օթէլին մէջ վիրաւորուեր է հակառակ կո սակցութեան մարդոցմէ։

ՊԱԼԱՍԱՆ սենեկապետ անուանուեցան այարդապետի օգնական Բիթթէ պէյ և Առնուար. վերաքննիչ ատենի նախագահ Ալի Ղալիպ պէյ։

ԹՈՒՐԲԵԻՀԵԼԷՆ երկաթուղիները միացնելու խնդիրը ուսումնասիրելու համար յանձնաժողով մը պիտի կազմուի։ Այս գիծերը պիտի երկարաձգուին մինչև Մելանիկ, Էլասոնայէն անցնելով։

ՍԱԳԻՐՁԻ ԱՇԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԴՈՐԾԱԴՈՒԼԸ.— Առջի օր մեծ միդիկ մը գաւառեցին և որոշեցին փաստաբան մը ընտրել իրենց շահերը պաշտպանելու։

ՍԷԼԷՎԿԻԱ հաստատուած ամանաբոյժ Սրապ էֆ. Գալայճեան, տեղւոյն մէջ հրապարակային ատենախօսութիւններ կազմակերպելով, հասարակութեան բացատրած է ապակեդիմացման դրութիւնը և Սահմանադրութեան օրէնքը։ Ժողովուրդը խանդաղութեամբ ընդունած է այդ բանախօսութիւնները, և միաբերանի պէտք ալ իր գոհունակութիւնը յայտնած է։

ԻԶՄԻՏԻ սէր գօմխէրութեան փափուկ պաշտօնն 8 տարիէ ի վեր վարող Ալի Բիզա պէյ վերջին քանի մը օրերուս մէջ ոստիկանական նախարարութեան կողմէ հասած գրութիւն մը համաձայն բացը թողուելով յայտարդ ալ ղրկուեր է։ Այս առթիւ Նիկոմիդիոյ ամբողջ բնակչութիւնն ալ նկատելով թէ նախորդ սէր—գօմխէր Ալի Բիզա պէյ իր 8 տարուայ պաշտօնավարութեան ժամանակամիջոցին մէջ կատարեալ գիտակցութեամբ իր պաշտօնն վարած է և մանաւանդ հին Ռէժիմին առեն ալ և ոչ մէկ ժողովուրդ ցաւցուցած է. նկատելով թէ նոր հասնող գօմխէրի պաշտօնավարութեան մասին գոհացուցիչ տեղեկութիւն հասած չէ նկատելով նաև թէ Իզմիտի կառավարական շրջանակներուն մէջ դեռ կարգ մը զեղծ և կաշառակալ պաշտօնեաներ կան որոնց մասին ցաւդ քանիցս տեղի ունեցած ժողովրդային արդարացի բողոքներ առանց ի նկատ առնելու այդպիսիք իրենց պաշտօնները մինչև այսօր կը վարեն ու այսպէս Ալի Բիզա պէյի պէս կառավարող ուղղամիտ պաշտօնեայ մը պաշտօնէ կը հանուի. Այս առթիւ ամէն հասարակութիւնէ խառն ժողովրդային շուրջ 800 ստորագրութեամբ և գրեթէ 7 կանգուն երկայնութեամբ հանրագրութիւն մը 10 օրուան մէջ պատրաստելով այսօր Պոլիս ղրկուած է օրոց բովանդակ նստարագրութիւններն առաջնակարգ վաճառական, յանձնակատար և արհեստաւոր դասակարգի պատկանիլն ստորագրած է։ Սոյն հանրագրութեամբ դիմելով Մեծ-Եպարքոսութեան յիշեալ սէր գօմխէր Ալի Բիզա պէյի պաշտօնին մէջ վերահաստատելը թախանձանք կը պահանջուի յանուն Իզմիտի ժողովրդեան։

ԱՆՏԱՒԱՑ և հանքաց նախարարութեան մէջ բնաւ բարեկարգութիւն չէ եղած։ Սելիմ Մէլէմէի գործածած մարդիկը դարձեալ հոն պաշտօնի վրայ են։ Ո և է քայլ առնուած չէ հին Ռէժիմին նեցուկներուն տրուած հանքերը եւ առնելու։ Շեյխ-իլ-իսլամը և իր որդին չորս հանք ունին, Թահսին փաշա՝ երեք, Գազա Սաքալ՝ մէկ, քէրէսթէճի Իպրահիմ և Թէվֆիք էֆ.՝ մէյմէկ, Թուրխան փաշա՝ մէկ և Զէքի փաշա՝ մէկ։

«ԶԱԼԸՇԻԱՆ» անուն դրասենեակ մը բացուած է Սուլթան համամ, Սաարդիէ խան թիւ 13-14 ուր կրնան դիմել գոած գտնելու սանտուներ, մարկաբաջներ, սեղանայարդարներ, մաղ,նապետներ, ծարաներ և սպասաւորներ։

ԵՐԶՆԿԱՑԻ մէջ կարող և վկայեալ Դպրեակ մը չգտնուելուն պատճառաւ՝ տարին միայն Հայերէն գրչեթէ քառասունի մօտ մանկամարդ կիներ կը զոհուին ծննդաբերութեան պատուն։ Տեղւոյն Առաջնորդարանը հրաւէր կը կարդայ վկայեալ և ճարտար Դայեակի մը որ, յանուն մարդասիրութեան, քաղաքին մէջ պաշտօնավարելու յանձնառու ըլլայ՝ վստահելով որ տարեկան առ նուազն 75 ոսկի պիտի կրնայ չահիլ։ Ճանապարհածախսը պիտի հոգացուի Առաջնորդարանիս կողմէ։ 3—3

ՍՕՖԻԱՅԻՑ։

Հրատարակուեցաւ «Օգգապազ» երգիծական թերթին երկրորդ թիւը, գլխաւորաբար Արամ Անտոնեանի ծաղրանկարներով։ Տպարանի փոփոխութեան պատճառաւ «Օգգապազ»ի այս երկրորդ թիւը սովորականէն քիչ մը ուշ հրապարակ եկաւ։ Կը ծախուի ամէն տեղ։ Դին 20 փարա։ Դաւառներու համար տարեկան բաժնեգինն է 38 զրուշ։ Դիմել Պապը Ալի ճատէսի, թիւ 40, «Վաթան» տպարան։

ԱԶԱՏ ԹԱՏՐՈՆ

ԳԱՅԼԷՔ ԶՕՆԻ ԱՐԱՆ ԲՍՕՒԻ

ԲԸԹԻ-ՇԱՆ

ԳԱՅԼԷՔ ԳԱՅԼԷՔ

Աշխարհահռչակ մարդուն՝ Վիքթոր Հիւկոյի այս տառը ներկայացնելու՝ զոր ա՛նքան յաջողակ կերպով և ա՛նքան մեծ զոհողութիւններով պիտի ներկայացնեն՝ երկու ծանօթ արուեստասէրներ Ե. ՇԱՀԷՆ և Ա. ՄԱՏԱՓԵԱՆՑ մասնակից ունենալով իրենց խումբ մը երկսեռ երիտասարդութիւններու, պատուաւոր և գեղարուեստասէր։ Ազնուականներու թատերախաղ, ազնուականներու թատրոն, ազնիւ թատերախումբ ազնիւ ժողովուրդին համար։

Տոմսակները կը ծախուին Թատրոնին կիրճին, Բերա, Բէթի-Շան, Թատրոն ճամբեանին։

Դիրքերը չափաւոր։

ԹԱՏՐՈՆ ՍԿԻՒՏԱՐԻ ՄԷՋ

Սկիւտարի Արուեստասիրաց Ընկերութիւնը առաջնորդութեամբ դերասանապետ Պր. Ե. ՆՈՐԻԿԵԱՆի իր առաջին ներկայացումը կունենայ այս գիշեր Պալար Պաշրի Թատրոնին մէջ ներկայացուելիք խաղն է Թովմա Թէքվեանի «Նահատակութիւն Սրբուհի Սանդուխտի», ամբողջութեամբ ու յաւելուածներով։ Պր. Նորիկեան պիտի կատարէ Սանատրուկ Թագաւորին դերը, իսկ Տիկին Պերճուհի՝ Սանդուխտինը։ Սկիւտարի Արուեստասիրացը որոշած մէկ մասը նուիրել բարենպատակ հասատուութեան մը։ Գիշերը չափաւոր։ Տոմսակները կը ծախուին գիշերը Թատրոնին մէջ։

***

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ կը հրաւիրենք ազդին վրայ մուշտակավաճառ Մ. Հախմովիի վաճառատան որ կը գտնուի Բերա, չիտակ ճամբայ, Սիւրեական Բաւած, թիւ, 8 Ռուս դեսպանատան դիմացը։

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ

ԲԱՐԻԳԱՎՍՏԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Գ. Խոսրովեան, Ս. Դանիէլեան, Միսաքեան, Ս. Յովհաննէսեան, Ա. Գրիգորեան, Ե. Գէորգեան, Յ. Էսկիեան, Մ. Սապաեան, Երրէմեան, Օ. Բիւլեան, Լ. Բարսեղեան, Յ. Ճամճեան, Կ. Մկրտչեան, Է. Բաբա, Հ. Տ. Մկրեան, Մկլտն Բարապան, Սերգիս բանկալապետ Բերա, Կ. Պօյաճեան, Լ. Օգանէսեան, Բիւլիւքեան, Մանուկ բարապան, Գալայճեան, Ս. Ոմն, Տ. Ոմն, Պողոսեան Ճական դրուշ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԶԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

26 Սեպտ. 1908

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Օս. Ո.		95.10
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	95.11
Երէկուան էն բարձր գինը	»	96.02
» էն վար գինը	»	95.05

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ Ֆր.		159.50
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	161.50
Երէկուան էն բարձր գինը	»	161.50
» էն վար գինը	»	159.50
Միտիլիի Պանքա		4.50
Սէլանիկի »	Ֆր.	122.
Բարասու Բրէվիլէժիէ	»	39.
» Օրտինէռ	»	34.
Շերքէթը Խայրիյէ	Օս. Ո.	39.
Շերքէթը Խայրիէի Համիտիյէ	»	3.05
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.80
Ժիւբսանս Թրամվայ	»	3.75
Թրամվայ պարտաթուղթ	Ֆր.	485.
Նէֆիի Քէօֆա Թրմվ. բժնթղ.	Օ. Ո.	2.
Տերքօսի Ջուրի ընկ.	»	301.
Անատոլ. Երկ.	»	Օ. Ո. 14.40
Իզմիրի քարափ	»	580.
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	»	4.—
Բարափ Կ. Պոլսոյ	Ֆր.	431.
Բանսվալ		58.
Զարթիրդ		18.—

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	Ֆր.	255.
Պանք. Նաս. Կրէս	»	413.
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.12
Լաւրիոն	Ֆր.	53.

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 զրշ.էն	Ղշ. փր.
Ֆրանսական ոսկի	87 13
Անգլիական ոսկի	109.32
Բոլ	91.—
Մէճիտիյէ արծաթ	107.30
» քառորդ	107.35
» մանրուք	104.20
Մէթալիք	101.—
Պէլիք	103.20
Բուպի թղթադրամ	8.72
Քրիմից	50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԴԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		110.—
Բարիզի » »	Ֆր.	22.80
Վիեննայի » »	քուրօն	21.92
Պերլինի » »	մարք	18.65

ՕՍՄԱՆՅԻ ԵՐԿՐԱԶԱՓԱՑ ԵՒ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Այն օսմանցի երկրաչափները և հարտարապետները, որոնք առաջին և երկրորդ անգամ ընդհանուր ժողովոյ ներկայ գտնուեցան և որոնք ըստ հիմնական կանոնաց՝ ընկերութեան անդամակցելու հանգամանքները ունին, կը հրաւիրուին՝ ներկայ թուականէս մինչև 15 օր՝ գալ արձանագրուելու ընկերութեանս առժամանակեայ գրասենեակը, թիւ 21, որ կը գտնուի ի Գալաթիա, Թիմարէթ խան, գրասենեակը բաց է ամէն առաւօտ ժամը 4էն մինչև 6 բացի ուրբաթ և կիրակի օրերէն։ 3—3

'ՄԱՆԶՈՒՄԷ''Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ՄԱԳԻՍՏՐ ԿՕՐԳԻ

ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

ԹԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՄԵԾ ՎԷՊ

Ա. ՄԱՍ

ԺԵ.

Լրտեսը չար ակնարկ մը նետեց անոր և գետինը թքաւ։

—Զգեցէ՛ք անցնիմ, խնդրեց մայրը։ Կը տեսնաք բեռս որքան ծանր է... կռնակս կոտրեր է...

—Դնա՛, գնա՛, պոռաց պահապանը զայրացած... չատ մի խօսիր...

Տեղը հասնելուն, Բէլակէ ապուրի ամանները գետինը դրաւ և շուրջը նայեցաւ երեսին քրտինքը սրբելով։

Երկու կապարարներ, Կուսէֆ եղբայրներ, անմիջապէս մօտեցան. երեքը Վասիլի, յօնքերը պռսաելով հարցուց.

—Կարիանդակ կայ։

—Վաղը պիտի բերեմ, պատասխանեց։

Այս խօսքը իրենց մէջ որոշուած էր։ Երիտասարդներուն դէմքը պայծառացաւ։

Իվան չկրնալով ինքզինքին տէր ըլլալ, աղաղակեց.

—Ահ, աղէկ մայր մը ես։

Վասիլի ծնրադրեց ապուրի ամանին առջեւ և անտիղապէս գրքոյկներու ծրար մը սահեցուց ծոցին մէջ։

—Իվա՛ն, ըսաւ բարձրաձայն, տուն երթալու պէտք չի կայ, հո՛ս ճաշէ՛նք, և վտանգաւոր գրքոյկները կօշիկներուն մէջ խօթեց։ Պէտք է օգնել նոր վաճառորդուհին...

—Իրա՛ւ է, պատասխանեց Իվան, և սկսաւ խնդալ։

Մայրը մերթ ընդ մերթ կը պոռար, խոհեմութեամբ չուրջը դնելով։

— Ապուր, ա՛ք թելահայս, խորված միս։

Քիչ քիչ ծոցէն քրքոյկները կը հանէր և եղբայրներուն կը տրուէր առանց նշմարուելու։ Ամէն անգամ որ ձեռքէն ծրար մը կը սահէր, աստիկանին դէմքը կ'երեւէր յանկարծ, դեղին արտաի մը պէս, մութ սենեակի մը մէջ վառուած լուցկիի մը պայծառութեան նման, և ինքնիրեն անոր կ'ըսէր, չարաճճի գոռնակուս թեսլա։

— Նա՛, հայրիկ... եւ միւս ծրարը տուած ատեն կ'աւելցնէր, երկ՚ի՛կ։

— Ա՛հ, սա՛ ալ առ։

Երբ գործաւորները ամանին ի ձեռին կը մօտենային Իվան Կուսէֆ բարձրաձայն կը խնդար, այն ատեն մայրը կը դարձնէր նէր գիրքերը ծրարելը և անմիջապէս ապուր կը լցնէր։ Կուսէֆ եղբայրները խընդալով կ'ըսէին.

— Վարպե՛տ է, մայր Բէլակէ։

— Թշուառութիւնը մեզի նոյն իսկ մուկ բռնել կը սորվեցնէ, ըսաւ դժեսմ դէմքով մեքենավար մը։ Իրեն հաց բերող մարդը բանտարկեցին... Այո՛, սրիկանները... Օ՜հ, երեք կոպէկի թելահայս ապուր։ Մի՛ յուսահատիր, մա՛յր, ամէն բան պիտի կարգադրուի։

— Շնորհակալ եմ այդ բարի խօսքիդ համար, ըսաւ մայրը ժպտագին։

Մեքենավարը մրմռաց.

— Բան մը չարժեր, այս խօսքս։

— Բայց ատանկ խօսք մը ըսելիք մարդ չկայ, պատասխանեց դարբին մը խնդալով։

Եւ. ուսերը թօթուելով յարեց.

—Ա՛հ կեանքը աս է, տղաքս... չնորհքով խօսք մը ըսելու մարդ չիկայ... ոչ ո՛ք արժանի է... այնպէս չէ՞։

Վասիլի Կուսէֆ վեր ելաւ, խնամքով վերարկուն կոճկելով ողողակեց.

— Ա՛հ, սա՛ ալ առ։

Մայրը մերթ ընդ մերթ ժպտագին կ'աղաղակէր.

—Տա՛ք ապուր, թելահայս, կաղամբի ապուր...

Ինքնիրեն կ'ըսէր որ առաջին փորձառութիւնը դաւկին պիտի պատմէր։ Սպային դեղին զայրացկոտ դէմքը ամէն վայրկեան իր առջեւ կը ցցուէր, սև բարկութենէն կծկուած շրթունքներուն տակ սեղմ փղոսկրէ ակռաները կը փայլէին։ Թուշունի մը նման սուր ուրախութիւն մը կը սարսռար և կ'երգէր մոր սիրտին մէջ, յօնքերը կը շարժէին, և վարպետութեամբ իր գործը տեսնելով, կ'ըսէր ինքնիրեն.

—Ահա՛, ահա՛...

ԺԶ.

Ամբողջ օրը, նոր զգացում մը հաճելի կերպով կը գգուէր իր սիրտը։ Իրիկունը, գործը լմնցնելէ ետք, երբ թէյ կը խմէր, ձիու դոփիւն մը թնդաց տան առջեւ և ծանօթ ձայն մը լսուեցաւ։ Մայրը ընդոստ ցատկեց, խոհանոց վազեց, դուռը բացաւ, մէկը մեծաքայլ կը յառաջանար։

—Տաք կերակուր կերայ սակայն նորէն կը մտիմ։

Եւ առանց ելաւ գնաց. Իվան եղբայրն ալ ոտքի ելաւ և սուլելով հեռացաւ։

Մայրը մերթ ընդ մերթ ժպտագին կ'աղաղակէր.

—Տա՛ք ապուր, թելահայս, կաղամբի ապուր...

Ինքնիրեն կ'ըսէր որ առաջին փորձառութիւնը դաւկին պիտի պատմէր։ Սպային դեղին զայրացկոտ դէմքը ամէն վայրկեան իր առջեւ կը ցցուէր, սև բարկութենէն կծկուած շրթունքներուն տակ սեղմ փղոսկրէ ակռաները կը փայլէին։ Թուշունի մը նման սուր ուրախութիւն մը կը սարսռար և կ'երգէր մոր սիրտին մէջ, յօնքերը կը շարժէին, և վարպետութեամբ իր գործը տեսնելով, կ'ըսէր ինքնիրեն.

—Ահա՛, ահա՛...

ԺԶ.

Ամբողջ օրը, նոր զգացում մը հաճելի կերպով կը գգուէր իր սիրտը։ Իրիկունը, գործը լմնցնելէ ետք, երբ թէյ կը խմէր, ձիու դոփիւն մը թնդաց տան առջեւ և ծանօթ ձայն մը լսուեցաւ։ Մայրը ընդոստ ցատկեց, խոհանոց վազեց, դուռը բացաւ, մէկը մեծաքայլ կը յառաջանար։

—Բարի իրիկո՛ւն, մայրիկ, ըսաւ ծանօթ ձայն մը, և չոր ու տկար ձեռքեր մոր ուսերուն վրայ ծանրացան։

Պատանեթափութեան ցաւը և Անտրէն տեսնելու հաճոյքը միեւնոյն ատեն հատակեցին մոր սիրտը։ Եւ այս երկու զգացումները անհուն ու կիզիչ հեղեղ մը պռոթկացուցին և զինքը Փոքր-Իտալացիին թեւերուն մէջ նետեցին։ Անարէ ուժգին սեղմեց զայն, սակայն ձեռքերը կը դողդողէին։ Մայրը անխօս՝ կ'արտասուէր. Անարէ մազերը շոյելով, մինչ իր երգող ձայնով ըսաւ.

—Մի լար, մայրիկ, սիրդ մի յոգնեցներ։ Պատուոյ խօսք կուտամ որ քիչ ատենէն զայն ալ ազատ պիտի արձակեն։ Անոր դէմ ոչ է փաստ մը չունին... ընկերները տապկած ձուկերէ աւելի համեն...

Եւ, իր երկար բազուկներով Բէլակէն շրջապատած, զայն սենեակ տարաւ։ Սկիւռի մը արագ շարժումով մայրը Անտրէի փարեցաւ. յետոյ անյագ, թոքերուն ամբողջ ուժով Անտրէի ձայնը շնչեց։

—Բավէլ բարև կ'ընէ քեզի, չատ առողջ ու զուարթ է։ Բանտը չատ խիտ է հիմա, հարիւրէն աւելի մարդ ձերբակալեր են. անանկ որ մէկ սենեակի մէջ չորս հինգ հոգի մէկտեղ կը դնեն կոր։ Բանտի տնօրէնութեան ըսելիք չկայ. չար չեն, բայց չարաչար յոգնած են. սա անիծեալ ոստիկանները այնքան գործ կը հանեն խեղճ մարդոց գլխուն որ։ Շատ խիստ չեն...։ «Քիչ մը աւելի հանդարտ կեցէք պարոններ. այսքան անհանգստութիւն մի պատճառէք մեզի» կ'ըսէին ամէն ատեն։ Եւ ամէն բան աղէկ կ'ընթանար... կընայինք իրարու հետ խօսիլ, գիրքեր փոխանակել, կերակուրներ իրարու մէջ բաժնել։ Ինչ հիանալի բան։ Հին և աղտոտ բայց քաղցր ու թեթև է։ Միւս յանցաւորներն ու ոճրագործներն ալ աղէկ մարդիկ էին, ամէն ծառայութիւն կը մատուցանէին մեզի։ Տեղ չընլալուն համար մեզ, զիս, Պաքին և ուրիշ չորս հոգի ազատ արձակեցին։

Թարգմ. Գ. ԹՈՒՂԼԱՃԵԱՆ

(Շար.)

AU RENARD BLEU

«ԿԱՊՈՅՏ ԱՂՈՒԵՍ"

Մ. ՀԱՒՄՈՎԻԶ

ՄՈՒՇՏԱԿԱՊԱՎԱՃԱՌ

Բերա, Մեծ փողոց, Սիւրիական Շուկայ, Թ. 8

Ռուս դեսպանատան դէմ

ՄԵԾ ՄՔԵՐՔ ՆՈՐՈՒԹԵԱՆՑ

ՎԱԶՈՅԻ, ՑԵՌՆԱՄՈՒՇՏԱԿԻ, ԷՄՕԼԻ, եւլն.

Նորոգութիւններ և փոփոխութիւններ խնամքով.

ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԴԻՆԵՐՈՎ.

Փեստուր եւ աղուամազ կիսոֆով

ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԴԻՆԵՐՈՎ,

Մուշտակեղէններու և ծերմակեղէններու պահպանում ամառուան միջոցին

Բացառիկ ապահովութիւն ուտիճներուն դեմ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԿՐԹԱՐԱՆ

ԵՒ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Երկսեռ կրթարանիս դասերը սկսած են կանոնաւորապէս։ Ուսուցչական մարմնոյն վրայ աւելցած է նաև ծանօթ դասախօսական Օր. Անժէլ Փափազեան։ Իսկ աղջկանց ձեռագործի համար պաշտօնի կոչուած է Օր. Սիրանոյշ Սեբրանը որ պիտի հսկէ նաև գիշերօթիկ աղջկանց վրայ։

Վարժարանիս դասի պատրաստութեան և արդիւնաւորութեան համար որոշուած է Սեպտ. 20էն սկսեալ տրամկարդէն յետոյ սերտողութեան ժամերը յատկացնել, որ ժամուն պիտի հսկէ վարժարանիս ասւագ ուսուցիչը Արսենակ էֆ. Պաղտասարեան. ծնողքներէն անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները գիշերային աշխատութեան մասնակից ընել, կը խնդրուի որ բարեհաճին իմացնել անձամբ կամ նամակաւ վարժարանիս Տնօրէնութեան։

Լեզուաց սեռ կարեւորութիւն տրուած է, կը դասախօսեն բացի մայրենի ուսուցիչներէն՝ Կուրտիկեան, Զրաքեան, Շամամանեան էֆ.ները, և Օր. Պայծառ Տայեան որ կ'աւանդէ անգլերէնը կատարեալ ձեռնհասութեամբ։

Գեղարուեստի ճիւղը յանձնուած է Խաչիկ էֆ. Թահթահեանի։

Դիշնակի, ջութակի դասերը խնամով կ'աւանդուին Իպէլեան և Սիմանեան էֆէնտիներու կողմէ։

Աշակերտաց բարեկրթութեան և առողջապահութեան մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայուի, գիշերօթիկներու լաւ սնունդի մասին հոգ կը տրուի։

Անոնք որ կը փափաքին իրենց զաւակները յանձնել վարժարանիս խնամոց, թող բարեհաճին դիմել վարժարանս, Տնօրէնութիւնը պատրաստ է ասէն ատեակ բացատրութիւն տալ։ Ընդունելութեան պայմանները դիւրամատչելի են։

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՊՕՂՈՍ Ե. ՊԷԶԱՃԵԱՆ

Մարդիգիւղ, 1908 Սեպտ. 10

ՇԻՐԳԷՕԼ ԽԱՅԻԹԷ

Շիրքէթի շոգենաւերու ժամանակացոյցներու տպագրութիւնը նուազուրդի դրութեամբ երեք տարուան համար տեղի ունենալու՝ մասնակցողներէն կամ նուազուրդի մասին տեղեկութիւն առնել ուզողներէն կը խնդրուի ընկ.ման վարչութեան դիմել։

*** Շիրքէթը աճուրդով կը ծախէ 53 իւղի տակառ և 200 թօնս գործածուած ձուլածոյ որ Խասգիւղի գործարանը կը գտնուի։

*** Նուազուրդով կը գնէ 500 կտոր տախտակ, 40 օխա արոյրէ գամ, 500 օխա բնտիպային փայտ, 70 քիլօ հատ թուղթ, 350 քիլօ սոմ, 2000 կտոր սպունգ, 150 քիլօ սեւ փոշի ներկ։

*** Նմանապէս վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 4000 քիլօ վուշի խշրատուք, 4500 քիլօ սօսա, 150 տուփ ջնարակ, 50 տակառ մինիոմ, 10 թօնս ձուլածոյի կտորուանք, 10 թօնս հէմաթիթ։ Դիմել վարչութեան կեդրոնը հարկ եղած երաշխաւորութեամբ։ 6—1

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՑ

Անոնք որ Հին Ռէժիմի ատեն դատեր ունեցած են, և սակայն չեն կրցած յաջողցնել զանոնք պէտք եղած միջոցներէն զուրկ գտնուած ըլլալնուն համար, կը հրաւիրուին դիմել մեր գրասենեակը, Ղալաթիա, Սբնանը խան, թիւ 6 գրասենեակը, ուր պիտի կարենան ամէն դիւրութիւն գտնել իրենց դատերուն յաջողութեան համար։ Դատավարութեան համար հարկ եղած ծախքը պատրաստ ենք մեր կողմէն հատուցանելու, եթէ գտնենք պայմանաւ։ 7—6

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(ՊՕԼԷՍ)

Գիշերօթիկ և ցերեկեայ, 13 տարուան կատարեալ ընթացքով 3 տարի մանկապարտէզ, (երկսեռ) տարրական դասընթացք (երկսեռ) միջին դասընթացք (միայն աղջկանց), բարձրագոյն և երկրորդական հինգ տարուան ընթացքով (միայն աղջկանց)։

Բազմաթիւ Պոլսեցի և դաւառացի ազգասէր ծնողաց առաջարկին վրայ, Սկիւտար-Իսմաթիէի կեդրոնին մէջ, օդասուն և բարձրադիր ընդարձակ, հոն յատկապէս նորակառոյց Ասարեան էֆ. Պաղտասարեանի բնակարանը զոր գնած և հատատուած ենք և բացած ենք մեր աղջկանց բարձրագոյն երկրորդական վարժարանը, ոնր ազգային և ընտանեկան ընտիր դաստիարակութիւն մը պիտի տրուի, ձեռնտաս և պարկեշտ հայ և տարազգի ծնողի ուսուցչաց և մայրենի լեզուն, խնամով պիտի աւանդուին թուրքերէն։ Ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուները բոլորովին նոր և մանկավարժական գրութեամբ, ինչպէս նաև ուսանողական, բնագիտական և բնասիրական, աշխարհագրական և պատմական ճիւղերը, գեղարուեստական, ձեռարուեստի դասերը, ձայնական և գործնական երաժշտութիւն՝ բաղադրուած եղանակաւ։ Վարժարանը կը բացուի 1. Սեպտ.ին և դասախօսութիւնները կը սկսին նոյն ամսոյն 8ին Բ. օր։

Կը հրաւիրուին Պատ. Ծնողք և պաշտպանք մինչև 1 Սեպտ. դիմել արձանագրութեան համար Տնօրէնութեան, որ ամէն օր մինչև կէս օր կը գտնուի իր բնակարանը Սկիւտար Իսմաթիէ, Գայսերլի Օղլու փողոց թիւ 18։ Պայմանք դիւրամատչելի։ Հինգ աշակերտով դասարանները պիտի բացուին։ Զատիկաս օրիորդներ մասնաւոր ճիւղերու կրնան հեռաւել։

Հիմնադիր-Տնօրէն

ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

Երկրորդ տպագրութեամբ

"ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐԸ,,

(Ա. և Բ. շրջք)

ԱՏՈՄ ԵՍՐՃԱՆԵԱՆԻ (Սիամանթօ)

Ինչպէս ծանուցած էինք, երկրորդ տպագրութեամբ մը հրապարակ ելաւ առաջին և երկրորդ շրջքը Սիամանթօի «ՀԱՅՈՐԴԻՆԵՐ»ՈՒՆ, հրատարակութիւն Հայ Յեղ. Դաշնակցութեան։ Այս Ա. և Բ. շրջքը կը պարունակէ հետեւեալ գլուխները.— Դարերու վրէժ, Հողին ձայնը, Աղջուսին բախտը, Անդրանիկ, Աղբիւր Սեռը, Խրիմեան Հայրիկ, Կովկաս, Անաբեկիչներ։ Կարդալ Հայորդիները՝ վայելել պիտի նշանակէ ամենաբարձր տաղանդով օժտուած դիւցազներգակ բանաստեղծ մը, որ մեր նոր գրականութեան փառքերէն մէկն է։ Գին 5 ղրշ.։ Կեդրոնատեղի Արծրւ գրատուն։ Կը գտնուի բոլոր գրատուներն ալ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

Ա. ԶԱՐՊՃԱՆԵԼԵԱՆ

ՎԱՌԻՆԱ (ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ)

Մեր գրատունը կը գտնուի ամէն տեսակ դպրոցական և վիպական գրքեր և օրագրոյներ, հայկական պատկերներ և քարտեր, նաև Մանզումէ, Իազմիկ, Սուրհանդակ, Արեւելք, Զիկ-Զակ, Ծաղիկ, Կայծակ, Աւել, Բիւրակն թերթեր, նոյնպէս ամէն տեսակ գործածուած նամակադրոշմներ։ Որ և է ապրանք մեզ դրկողներէն պիտի խնդրենք պայմաններնին ալ իմաց տան։

ՅԵՐ ԵՒ ՅՆՕՐԷՆ

ՊՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ՆԷՍԹԼԷԻ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ ԾԱՆՕԹ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹՈՎ ԱԼԻՒՐԸ

ԱՄԲՈՂՋ ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է

ՆԷՍԹԼԷԻ ՀԱՄԲԱՒԻՐ

ՆԷՍԹԼԷԻ ՇՕԿՈԼԱՑՈՎ

ԱՆԴԱՄ ՄԸՆ ԱԼ ԱՐԴԱՐԱՑԱԻ ՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԲՈՂՋ ԿՈՂՄԸ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾ Է ԵՒ ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՄԵԾ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԳՏԱԾ Է

FARINE ET CHOCOTAT NESTEL

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՑԻՆ

ՆՈՐ ՑԱՑՏԱԳԻՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հրամանին ասկ ապասասնող գաղթականներու զեռեղման ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը ապահովեալ ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգև չէ շնող ամսականը ամբողջ տարի մը պիտի կրնան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ամսականներու արժէքին հարիւրին եօթանասուներինը պարգեւներու և ամորթիներու պիտի յատկացուի։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ՝ ամսականներուն թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ամենցմէ 62,500 թիւ պարգև ու ամորթի պիտի շահին։ Ինչպէս կ'երեւի ստորև հրատարակուած յայտագրէն, մեծ պարգեւը 12,000 ոսկի է, և ասկէ զատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար ոսկիի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Ամսականները զանազան տարաբաժանումներ ունին. ամբողջ, կէս, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ ամսականին գէն նշանակուած է օսմ. 2 ոսկի, կէսին՝ 1 օսմ. ոսկի, քառորդին՝ կէս օսմ. ոսկի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. ոսկի։ Ամսական գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կէս, քառորդ և մէկ ութերորդ ամսականներուն մէկ մասը չորս թիւրաթ յատուկ երեքական կարգի բաժնուած է։ Թիւրաթ կոչուածներն՝ մէջիսիէին 19 դրուշի հաշուով՝ կէս ամսականներուն գինը 72 դրուշ է, մէջ քառորդինը՝ 36 դրուշ, իսկ մէկ ութերորդը 18 դրուշ։ Երկրագործական Պանքայի կեդրոնատեղիէն և Կամուրջի գլուխը գտնուող մասնաճիւղէն մեծաքանակ ամսական գնողներուն հետեւեալ զեղչերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 ոսկիի ամսական գնողներուն՝ %ին 7. մէկ տարուան ժամանակամիջոցին՝ 1001 ոսկիի ամսական գնողներուն՝ %ին 8, 2001 ոսկիի ամսական գնողներուն՝ %ին 9. 3001 ոսկիի ամսական գնողներուն՝ %ին 10, և 10.001 ոսկիի ամսական գնողներուն՝ %ին 12ը։ Ներքորդ թիւրաթը պիտի կատարուի 1324 Ծուլիս 1ին, Հանրօգուտ Շինութեանի Նախարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհրդի անդամներուն, հաշուապալին և երդման, հաշուապահութեանց Աստեղնին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած մասնաւոր մարմնոյ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքայի վիճակահանութեան յայտագիրը

Ա. թիրաթ (Մարտի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Բ. թիրաթ (Ապրիլի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Գ. թիրաթ (Մայիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ		
1	600000	600000	1	300000	300000	1	300000	300000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000						
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. թիրաթ (Յունիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Ե. թիրաթ (Յուլիսի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Զ. թիրաթ (Օգոստոսի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ		
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
11	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. թիրաթ (Սեպտ.ի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Ը. թիրաթ (Հոկտ.ի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			Թ. թիրաթ (Նոյեմ.ի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ		
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
1850	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

Ժ. թիրաթ (Դեկտ.ի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			ԺԱ. թիրաթ (Յունվարի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ			ԺԲ. թիրաթ (Փետր.ի սկիզբը) Հատ Ոսկին 100էն Հմդ.մամբ		
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
3275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
						750	4000	3000000
3500		2070000	3500		2170000	1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						24000		17020000

ՀԱՍՈՑԹ

	Ոսկին 100էն
Իւրքանչիւրը երկու օսմ. ոսկիի արժէքով շրջաբերութեան հանուած երկու հարիւր յիսուն հազար ասմսականներուն փոխարժէքը	50,000,00
	50,000,000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100էն
Շահող թիւերուն համար արտօնելիք հարիւրին 75ը	37,510,000
Գաղթականներու ցան նաստզովին պատկանած հարիւրին 17ը	8,500.000
Գէյրիե և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990·000
	50,000,000

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԸՂՂԱԼ ՇԻՐԷ, ԲԱՐԵՁԵՒ ՈՒ ՎԱՃԵԼՈՒՉ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՀԱԴՈՒԻԼ ԱՃԱՆ, ՏՈԿՈՒՆ ՈՒ ՁԵՒԱՒՈՐ

ԵԹԷ Կ'ՈՒԶԷՔ

ԱՑՍ ԱՄԷՆԸ

ԴԻՄԵՑԷՔ

Մ. ԵՒ Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԵՐՊԱՍԵՂԻՆԱՑ ԴԵՐՁԱԿԱՏՈՒՆԸ

Կ. Պոլիս Մեծ Շուկայ ժամագործներու մէջ Զուլխանի խանին տակ թիւ 6-8

ՈՒՐ

Զմեռուան և հարսանեկան հանդէսներու առթիւ զուտ Անգլիական կերպասներ հասած ըլլալով, բոլոր դժուարտաճ յանախորդներն իսկ կը գոհացուին խղճամիտ աշխատութեամբ և գործաւորութեամբ։

Ամէն անոնք որ բալթոյի, բարտրեի, գօսթիումի, բանթալոնի և ֆանթէզի ժիլէներու պէտք ունին և կը փափաքին առաջնակարգ Անգլիական կերպասներով պատրաստած հագուստներ ունենալ, թող դիմեն Շահնազարեան եղբարց կերպասեղինաց դերձակատունը, ուր բացառիկ ձեւերով պիտի վաճառուին ամէն տեսակ կերպասներ, որոնց հետքը իսկ կարելի չէ գտնել ուրիշ տեղ։

Սոյն կերպասեղինաց վաճառատան մէջ ոչ-Անգլիական կերպաս մը գտնողին մէկ գուտիմցու նուէր պիտի տրուի առանց փոխարինութեան. տես ուրեմն ասիթ մը՝ որմէ փափաքողը կրնան օգտուիլ։

Փոխանակ մինչև Բերա երթալով ճամբու ծախք ընելու և 60 0/ ուղղ գինով Անգլիական ապրանք գնելու, բաւական է դիմել վաճառատունս գտնելու համար ամէն տեսակէ ճաշակաւոր ընտիր և տոկուն Անգլիական ապրանքներ։

ՇԻՐԷ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԶԵՂՔ 30—5

ՓԱԼԱԳԱՃԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԼԵԶՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ՝ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԷԳԻՒՂ, ՄԵԾԱՔԻՐԵՍԱՐ ՃԱՍՏԵԼՈՒ

9 ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Բանիմաց ծնողաց գնահատման և քաջալերութեան մէջ՝ վարժարանս անխափան կը շարունակէ իր ընթացքը արդիւնաւորապէս, իբրև իր տեսակին մէջ միակ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ հաստատութիւնը Աղջկանց խնամեալ և հիմնական կրթութեանը նուիրուած, Լեզուագիտական և Գեղարուեստական ուղղութեամբ։

Վարժարանս հաստատուած է նորագոյն լայնարձակ և օգաւուն շէնքի մը մէջ, որ իր ներքին բաժանումներով և օդաւէտ դիրքով ալ դպրոցական ամէն յարմարութիւն կը մատչէ իր մէջ, Գիշերօթիկ և Ցերեկեայ աշակերտուհեաց համար հանգստաւէտութեան և առողջապահիկ ամէն պայման լրացնելով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ուսումներէ և գիտական անհրաժեշտ ծանօթութիւններէ ի զատ, հիմնական կիրպով կ'աւանդուին հայերէն, Թրանսերէն, Անգլիերէն եւ Թուրքերէն լեզուները, ձեռամբ մասնագէտ ուսուցիչներու և ուսուցչուհիներու, գործնական կանոնք արդի պահանջումներուն համապատասխան կերպով և դիւրաւոյց մեթոտներով։

Մասնաւոր խնամքի և հոգածութեան առարկայ է Ֆրանսերէն և Անգլիերէն լեզուաց Մաստլարժութիւնը (բռաթիֆ)։ Ցատուկ խնամքով կ'աւանդուին նաև Գծագրութիւն, Առանին Տնտեսութիւն, կար ու Ձեւ, Ասեղնագործութեան զանազան տեսակները (ձեռքով և մեքենայով), Ձայնական և Գործնական Երաժշտութիւն, մասնաւորապէս ԴԱՇՆԱԿ և ՋՈՒՐԱԿ։

Գիշերօթիկներու համար ԿԱՅԱՐԵԱԼ ՍՆՈՒՆԴ և ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՆԹԵՐի ԽՆԱՄՔ։ Աշակերտաց վերամուսը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 1 Բ.։

Տեսչուհի ՀԻՒՐԻՊԻՒՐԵԱՐ ՓԱԼԱԳԱՃԵԱՆ

Հիմնադիր-Տնօրէն Ե. Գ. ՓԱԼԱԳԱՃԵԱՆ

ՏՈՔԹ. Ս. ՍՐՔՈՒԵԱՆ

Բժշկ—Մանկաբարձ, վկայեալ Գաղղիոյ Նանսիի համալսարան